

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Факультет психології

Кафедра психодіагностики та клінічної психології

Гендерні відмінності в сексуальності особистості в умовах воєнного стану

Кваліфікаційна робота

Студентки 2 року ОР Магістр,
(спеціальність 053 “Психологія”,
Освітня програма “Психологія”,
заочна форма навчання

Можарівської Анни Миколаївни

Науковий керівник:

Доктор філософії в галузі психології

Молотокас Антоніна Андріївна

Роботу рекомендовано до захисту на ЕК №_

Протокол №_ від_____року

Завідувачка кафедри психодіагностики та клінічної психології

_____ Людмила КРУПЕЛЬНИЦЬКА

КИЇВ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СЕКСУАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	7
1.1. Історія досліджень сексуальності та визначення поняття.....	7
1.2. Особливості сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки.....	11
1.3. Особливості сексуальності осіб, які ідентифікують себе як жінки.....	16
1.4. Вплив війни на сприймання та прояв сексуальності.....	22
1.5. Гендерні відмінності у прояві сексуальності під час війни.....	27
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СЕКСУАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	34
2.1. Методологія та дизайн дослідження.....	34
2.2. Вибір та обґрунтування методів дослідження.....	39
2.3. Характеристика досліджуваної вибірки.....	45
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СЕКСУАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ....	50
3.1. Загальний огляд результатів емпіричного дослідження.....	50
3.2. Гендерні відмінності у сексуальності в умовах воєнного стану.....	61
3.3. Дослідження гендерних відмінностей у сприйнятті та вираженні сексуальності під час війни.....	74
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97

ВСТУП

Актуальність теми дослідження - У контексті воєнних конфліктів, особливо з урахуванням ситуації в Україні, виникає важливе питання щодо впливу таких умов на гендерні відмінності в сексуальній поведінці та сприйнятті. Воєнні дії мають глибокий вплив на особистісний розвиток і соціальні відносини, включаючи аспекти сексуальності. Розглядаючи сучасні наукові публікації, можна помітити, що в умовах тривалого воєнного конфлікту сексуальність людини зазнає значних змін, зокрема з урахуванням гендерних відмінностей.

Такі зміни можуть включати переосмислення сексуальних норм та відносин, зміну гендерних ролей у сексуальній поведінці та способи її сприйняття в контексті збройних конфліктів. Спостерігається, що напруженість і стрес, викликані воєнними діями, впливають на особистісні й емоційні аспекти людей, що неодмінно позначається на їхніх сексуальних відносинах і поведінці, зокрема у різних гендерних групах.

Специфічні аспекти сексуальності в умовах воєнного конфлікту, які спостерігаються в Україні, можуть включати зміни у відносинах між партнерами, адаптацію до втрат і відсутності близьких, а також різні форми сексуальної поведінки, які є реакцією на стрес і невизначеність. Це свідчить про необхідність глибокого вивчення даної проблематики з акцентом на гендерні відмінності, з метою кращого розуміння впливу воєнних конфліктів на сексуальне життя і сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки.

В умовах воєнного стану відбувається помітний вплив на гендерні особливості сексуальності, що вимагає особливої уваги у дослідженнях. Сучасні наукові праці висвітлюють, як воєнні умови формують унікальні виклики та впливають на сприйняття та прояви сексуальності у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Зміни у сексуальній поведінці можуть бути результатом стресу, зміни соціальних ролей та загального

впливу війни на психологічний стан особистості, зокрема в контексті гендерних відмінностей.

Обговорення ґрунтується на дослідженні гендерних відмінностей у сприйнятті та проявах сексуальності, особливо у воєнний час. Важливо відзначити, що в умовах воєнного конфлікту особи, які ідентифікують себе як чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки можуть відрізнятися у своїх реакціях та адаптаціях до сексуальних змін, що зумовлено як біологічними, так і соціокультурними факторами. Динаміка змін у сексуальній поведінці осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану вимагає детального аналізу, що дозволить краще зрозуміти як фізіологічні, так і психологічні аспекти цих змін.

Такий підхід до вивчення гендерних відмінностей у сексуальності в контексті воєнних умов дає змогу висвітлити специфіку гендерної динаміки та її вплив на особистісне та соціальне життя, забезпечуючи цінні висновки для подальшого дослідження в цій галузі.

Hedström і Herder (2023) розглядають негативний вплив війни на сексуальне та репродуктивне здоров'я осіб, які ідентифікують себе як жінки, підкреслюючи контроль над репродукцією з боку держави та озброєних груп (Hedström & Herder, 2023). Akyıldız (2023) акцентує на жіночих свідченнях у боротьбі зі стигматизацією та ізоляцією в консервативних суспільствах (Akyıldız, 2023). Patel et al. (2022) вивчають клінічні наслідки та фактори, пов'язані з військовим сексуальним насильством, звертаючи увагу на різницю в переживаннях осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки (Patel et al., 2022).

Hernández-Flórez et al. (2022) проводять систематичний огляд факторів, пов'язаних з порушенням прав людини у осіб, які ідентифікують себе як жінки, які стали жертвами сексуального насильства в умовах озброєного конфлікту (Hernández-Flórez et al., 2022). Conley і Klein (2022) розглядають, як жіночий сексуальний досвід погіршується через анатомічні розбіжності, сексуальне

насильство, стигму та маскулінні культури сексуальності (Conley & Klein, 2022). Trut et al. (2022) валідують Інвентар Амбівалентного Сексизму в контексті військової сфери, зосереджуючись на гендерних упередженнях (Trut et al., 2022). Adamska-Gallant (2023) підкреслює значення жіночих суддів у переслідуванні військових злочинів, пов'язаних з гендерно-обумовленим насильством (Adamska-Gallant, 2023).

Duches et al. (2023) описують фізіологічні характеристики жінок-військовослужбовців, аналізуючи їхню адаптацію до нестандартних військових ролей (Duches et al., 2023). Politova (2023) досліджує різні форми гендерно-зумовленого насильства в умовах озброєного конфлікту (Politova, 2023). Karazi-Presler і Wasserman (2022) розглядають використання сексуальної вразливості осіб, які ідентифікують себе як жінки як засобу дисциплінування та ресурсу для протидії гіпермаскулінному середовищу (Karazi-Presler & Wasserman, 2022).

Ці дослідження свідчать, що проблематика гендерно-зумовленого насильства та особливостей сексуальності під час війни є широкою та багатогранною, але при цьому все ще залишається недостатньо вивченою в нашому контексті, обґрунтовуючи актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є вивчення та аналіз гендерних відмінностей у сексуальності особистості в умовах воєнного стану та виявлення відмінностей у сприйнятті та прояві сексуальності між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз сучасної психологічної наукової літератури з проблематики дослідження;
2. Виявити гендерні відмінності у сприйнятті та проявах сексуальності в умовах воєнного конфлікту;
3. Встановити зв'язки між показниками стресу та сексуальності;
4. Виявити відмінності у сексуальності серед досліджуваних осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки.

Об'єкт дослідження – сексуальність людини.

Предмет дослідження – гендерні відмінності у сексуальності особистості в умовах воєнного стану.

Гіпотеза дослідження - існують значущі гендерні відмінності у сприйнятті та прояві сексуальності в умовах воєнного стану, при цьому особи, які ідентифікують себе як чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки демонструють різні психологічні та поведінкові реакції у відповідь на стрес та зміни, зумовлені воєнними умовами.

Методи дослідження – теоретичні, емпіричні та математико-статистичні методи:

До теоретичний відноситься аналіз, синтез та узагальнення сучасних психологічних знань з проблематики дослідження гендерних відмінностей у сексуальності в умовах воєнного стану;

До емпіричного (психодіагностичні методики): авторська анкета для встановлення демографічних даних (вік, гендер, сімейний статус, особливості сексуального життя), шкала сприйнятого стресу (PSS), опитувальник MSQ, методика «Типи сексуальних сценаріїв», методика «Суб'єктивного сексуального благополуччя».

До математико-статистичних методів – описова статистика, частотний аналіз, критерії перевірки значущих відмінностей (t-критерій Стьюдента та u-критерій Мана-Уїтні), кореляційний аналіз (r-критерій Пірсона).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному аналізі гендерних відмінностей у сексуальності особистості в умовах воєнних умов, враховуючи сучасний контекст та дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розумінні специфічних аспектів впливу воєнних умов на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки, що дозволяє виявити гендерні відмінності та психологічні наслідки таких змін.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СЕКСУАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

1.1. Історія досліджень сексуальності та визначення поняття

Початок наукових досліджень сексуальності тісно пов'язаний із розвитком психології та медицини в кінці XIX - на початку XX століття. Ранні підходи до вивчення сексуальності базувалися на медичних та психоаналітичних концепціях, які формували уявлення про сексуальність як про біологічно обумовлену і водночас соціально детерміновану поведінку. Значний внесок у розвиток знань про сексуальність зробили класичні вчені, такі як Зигмунд Фрейд, Ріхард фон Крафт-Ебінг та Гевлок Елліс (Найчук, 2019; Заприкут & Калагін, 2023; Кудоярова, 2022).

Зигмунд Фрейд був одним із перших, хто розглядав сексуальність як центральний елемент людської психіки. У своїх роботах Фрейд висунув теорію психосексуального розвитку, що включає стадії від оральної до генітальної, кожна з яких характеризується особливими сексуальними переживаннями та конфліктами (Freud, 1905). Його погляди значно вплинули на подальші дослідження, хоча часто зустрічали критику за надмірну сексуалізацію психічного життя (Заприкут & Калагін, 2023).

Мішель Фуко у своїй праці «Історія сексуальності» підкреслив, що сексуальність є продуктом соціальних і культурних умов, а також владних відносин. Він стверджував, що знання про сексуальність є водночас інструментом і формою влади, що впливає на суспільні норми та індивідуальну поведінку (Старун, 2023).

Сучасні підходи до вивчення проблеми сексуальності охоплюють міждисциплінарні методи, які поєднують біологічні, психологічні, соціальні та культурні аспекти (Кононенко, 2021). Це дозволяє краще зрозуміти складність і багатогранність цього феномену.

Ріхард фон Крафт-Ебінг у своїй праці «Psychopathia Sexualis» (1886) заклав основи клінічного дослідження сексуальності, детально описавши різні сексуальні девіації та їх психологічні аспекти. Його робота стала першим систематичним підходом до вивчення сексуальних відхилень і сприяла медичному розумінню сексуальності (Ventriglio, Kelly, & Bhugra, 2020).

Гевлок Елліс у своїх численних дослідженнях зосередився на різноманітності сексуальної поведінки та нормальності сексуальних проявів. Елліс підкреслював значення культурного та соціального контексту для розуміння сексуальності, що було новаторським підходом для свого часу. Його роботи заклали основу для подальших міждисциплінарних досліджень у цій галузі (Srivastava & Kumaramkandath, 2020).

У сучасних дослідженнях продовжується аналіз і розвиток ідей, започаткованих цими вченими. Наприклад, нещодавні роботи досліджують вплив соціальних і культурних факторів на сексуальність та її вираження, звертаючи увагу на гендерні аспекти та соціальну динаміку (Compton, 2020). Вивчення сексуальності залишається актуальною темою, яка постійно збагачується новими науковими відкриттями та методологічними підходами (Coultas, Campbell, Mohamedi, & Sanga, 2020).

Сексуальність у контексті культурних і соціальних змін значно трансформувалася протягом ХХ століття, особливо під впливом сексуальної революції 1960-х років. Цей період характеризувався радикальними змінами в сексуальній поведінці, нормативах та ставленнях, що мали глибокий вплив на наукові дослідження у цій галузі. Сексуальна революція 1960-х років зумовила значний зсув від традиційних норм до більш ліберальних поглядів на сексуальність, що було відображено у збільшенні досліджень щодо індивідуальної автономії та особистих сексуальних свобод (Caltabiano, Castiglioni, & De-Rose, 2020).

Одним із ключових аспектів сексуальної революції було руйнування соціальних табу щодо премарітального сексу та інших форм сексуальної

активності, які раніше вважалися неприйнятними. Роль соціальних та культурних факторів у формуванні нових сексуальних норм була вирішальною, оскільки зміни в суспільстві та культурі сприяли більшій відкритості та прийняттю різних форм сексуальності (Liu, 2021). Соціальні рухи, такі як жіноча емансипація та гей-визвольний рух, активно впливали на переосмислення ролей статі та сексуальних норм, що додатково підживлювало академічні дослідження в цих сферах (Wallhead, 2023).

Соціальні та культурні фактори відігравали ключову роль у формуванні нових норм сексуальної поведінки. Зокрема, поширення ідей індивідуальної свободи та самореалізації сприяло змінам у сприйнятті сексуальності. Нові соціальні норми, що виникли під час і після сексуальної революції, включали збільшену толерантність до гомосексуальних стосунків, премарітального та екстремарітального сексу, що поступово призвело до їх інституціоналізації в багатьох західних суспільствах (Benadusi, 2020).

Отже, вплив сексуальної революції 1960-х років на дослідження сексуальності був глибоким та багатограним. Цей період став каталізатором для значних змін у соціальних та культурних уявленнях про сексуальність, що сприяло більш відкритому та інклюзивному підходу до вивчення та розуміння людської сексуальності.

Сучасні наукові підходи до вивчення сексуальності включають різноманітні методології та напрями досліджень, що охоплюють як біологічні, так і соціально-психологічні аспекти. Основні методології сучасних досліджень зосереджуються на використанні міждисциплінарних підходів, що поєднують біологію, психологію, соціологію та інші галузі знань для комплексного розуміння сексуальності.

Біологічні дослідження сексуальності часто фокусуються на вивченні нейронних корелятів, пренатальних гормонів, генетичних факторів та інших біологічних механізмів, що впливають на розвиток сексуальної орієнтації та поведінки. Ці дослідження надають значну підтримку ідеї біологічного підґрунтя

сексуальної орієнтації, хоча ще багато питань залишаються відкритими (Bogaert & Skorska, 2020).

Психологічні дослідження, з іншого боку, зосереджуються на вивченні впливу психологічних та соціальних факторів на сексуальність. Наприклад, методології Mind Genomics використовуються для розуміння, як люди сприймають інформацію про сексуальність та як вони приймають рішення, пов'язані з цим аспектом їхнього життя (Ortiz et al., 2020).

Інтердисциплінарні підходи до вивчення сексуальності також включають використання соціологічних та антропологічних методів для дослідження впливу культурних та соціальних норм на сексуальну поведінку. Наприклад, медична антропология досліджує, як культурні норми та економічне середовище впливають на визначення та лікування сексуальних проблем (Wentzell & Labuski, 2020).

Соціальні психологи також розглядають виклики, що стоять перед дослідниками гендеру, сексуальності та стосунків, особливо у контексті політизації цих питань. Вони досліджують, як культурне середовище впливає на формування гендерних ідентичностей та сексуальних норм (Glick, 2023).

Сучасні наукові підходи до вивчення сексуальності охоплюють різноманітні аспекти, що відображають складність та багатогранність цього поняття. Основні визначення сексуальності в сучасній науці підкреслюють її як психологічний, фізіологічний, соціальний та культурний феномен. Сексуальність визначається як інтегральна частина людської ідентичності, яка включає в себе статево орієнтацію, сексуальну поведінку та гендерну ідентичність. Вона є результатом взаємодії біологічних, психологічних, соціальних та культурних факторів (Shantyr, 2023).

Різниця між сексуальністю, сексуальною ідентичністю та сексуальною поведінкою полягає у тому, що сексуальність охоплює всі аспекти сексуального життя індивіда, включаючи його психологічні та емоційні складові, тоді як сексуальна ідентичність стосується того, як людина себе ідентифікує в

сексуальному плані (наприклад, гетеросексуальна, гомосексуальна чи бісексуальна ідентичність). Сексуальна поведінка, своєю чергою, включає конкретні дії та практики, що пов'язані з сексуальною активністю індивіда (Rinaldi, 2021).

З сучасної точки зору, сексуальність також розглядається як динамічний процес, що формується протягом життя людини та може змінюватися під впливом різних факторів. Наприклад, психологічні дослідження показують, що сексуальність не є фіксованою, а може еволюціонувати в залежності від особистого досвіду, взаємодії з іншими людьми та культурного середовища (Henkelman et al., 2023).

1.2. Особливості сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки

Сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки є багатовимірним феноменом, який визначається анатомічними, фізіологічними та гормональними аспектами. Анатомічна структура чоловічих геніталій включає пеніс, яєчка, простату та інші допоміжні структури, які разом забезпечують виконання сексуальної функції. Ерекційна функція є ключовим аспектом сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, що залежить від складної взаємодії нервової, судинної та ендокринної систем. Ерекція виникає в результаті нейроваскулярних механізмів, які включають релаксацію гладкої мускулатури та збільшення кровотоку до кавернозних тіл пеніса (Salonia et al., 2021).

Психологічні аспекти сексуальності осіб, що ідентифікують себе як чоловіки також відіграють важливу роль. Психологічні особливості сексуальних установок молоді формуються під впливом культурних, соціальних та індивідуальних факторів. Наприклад, Гупаловська та Стрілець (2013) відзначають, що соціальні умови та виховання мають значний вплив на формування сексуальної поведінки молодих людей. Гендерні відмінності в сексуальності студентів показують, що особи, які ідентифікують себе як

чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки по-різному сприймають і виражають свою сексуальність, що підкреслюється в дослідженні Свідерської та Прокопенко (2023). Вони встановили, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки мають більш виражену сексуальну активність порівняно з особами, які ідентифікують себе як жінки.

Крім того, психологічні аспекти включають розуміння особливостей сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки з точки зору особистісної ідентичності та схильності до адиктивної поведінки. Новіцький (2021) зазначає, що особистісна ідентичність дорослих осіб, що ідентифікують себе як чоловіки, які схильні до адиктивної поведінки, впливає на їхню сексуальну активність та установки.

Фізіологічні, анатомічні та психологічні аспекти сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки є взаємозалежними і важливими для розуміння цього складного феномену. Фенина (2020) підкреслює, що чоловіча сексуальність є комплексним феноменом, який включає не лише фізіологічні, але й психологічні аспекти, такі як самооцінка та рівень стресу. Шиделко (2020) також додає, що психологічні фактори, такі як тривога та депресія, можуть суттєво впливати на чоловічу сексуальну функцію. Семенчук (2024) зазначає, що гендерні відмінності та психологічні фактори відіграють ключову роль у формуванні сексуальних відносин у молодих парах.

Гормональні впливи на чоловічу сексуальність є значущими, особливо роль тестостерону. Тестостерон, основний чоловічий статевий гормон, регулює лібідо, еректильну функцію та загальну сексуальну активність (Dick et al., 2020). Зниження рівня тестостерону, що може бути пов'язано з віком або медичними станами, такими як гіпогонадізм, часто призводить до зменшення сексуального бажання та інших сексуальних дисфункцій. Замісна терапія тестостероном є одним з методів лікування таких станів, що дозволяє відновити нормальні рівні гормону та поліпшити сексуальну функцію (Zitzmann, 2020)

Ерогенні зони грають важливу роль у сексуальній стимуляції та збудженні. До таких зон належать не тільки геніталії, але й інші частини тіла, які мають високу чутливість до дотику, такі як шия, вуха та внутрішні стегна. Сексуальна стимуляція цих зон може значно посилити сексуальне збудження та сприяти досягненню оргазму (Jennings & de Lecea, 2020). Нейрофізіологічні дослідження показують, що стимуляція ерогенних зон активує певні області мозку, що відповідають за відчуття задоволення та сексуальне збудження (Price et al., 2022).

Фізіологічні аспекти чоловічої сексуальності є складним комплексом, що включає анатомічні особливості, гормональні впливи та роль ерогенних зон, аспекти взаємодіють між собою, забезпечуючи нормальне функціонування сексуальної системи особи, яка ідентифікує себе як чоловік та впливаючи на його загальне сексуальне здоров'я.

Психологічні аспекти чоловічої сексуальності відіграють важливу роль у формуванні та підтриманні сексуальної функції. Психоемоційний стан значно впливає на здатність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки до сексуальної активності. Стрес, тривога та депресія можуть призвести до зниження лібідо, еректильної дисфункції та інших сексуальних проблем. Наприклад, дослідження вказують на те, що високий рівень стресу та депресії тісно пов'язаний із зниженням якості сексуального життя (Smith et al., 2021). У післяінфарктних пацієнтів, зокрема, було виявлено значний зв'язок між психоемоційними станами та сексуальною функцією, що вимагає комплексного підходу до лікування (Smith et al., 2021)

Психологічні бар'єри, такі як страх невдачі, негативні емоції та низька самооцінка, можуть значно впливати на сексуальне здоров'я осіб, які ідентифікують себе як чоловіки. Психологічні фактори є одними з основних причин розвитку сексуальних дисфункцій. Наприклад, в одному з досліджень було показано, що психогенна еректильна дисфункція є результатом негативних когнітивних схем і дезадаптивних поведінкових патернів (Delcea & Voinea,

2020). Психотерапевтичне втручання, спрямоване на зміну цих патернів, може значно покращити сексуальне здоров'я пацієнтів.

Сексуальна самооцінка та впевненість у своїй привабливості є важливими факторами, що впливають на сексуальну функцію осіб, які ідентифікують себе як чоловіки. Низька самооцінка та невпевненість у своїй сексуальній привабливості можуть призвести до уникання сексуальних контактів та зниження загального сексуального задоволення. Дослідження показують, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки з високою сексуальною самооцінкою мають кращу сексуальну функцію та вищий рівень задоволення від сексуального життя (Chernyavska et al., 2022). Підвищення самооцінки та впевненості через терапевтичні втручання може мати позитивний вплив на сексуальне здоров'я.

Психологічні аспекти чоловічої сексуальності охоплюють широкий спектр факторів, включаючи психоемоційний стан, психологічні бар'єри та сексуальну самооцінку.

Соціокультурні фактори мають значний вплив на сприйняття та вираження чоловічої сексуальності. Культурні та соціальні норми, які існують у суспільстві, формують уявлення про чоловічу сексуальність, визначають очікувану сексуальну поведінку та впливають на психологічне здоров'я осіб, які ідентифікують себе як чоловіки. Наприклад, дослідження показують, що у різних культурах існують різні підходи до сприйняття сексуальності, які можуть як підтримувати, так і стримувати розвиток здорової сексуальної поведінки (Ventriglio et al., 2020).

Гендерні стереотипи відіграють важливу роль у формуванні чоловічої сексуальної поведінки. Суспільні очікування щодо чоловічої сексуальності часто включають стереотипи про чоловічу сексуальну активність, домінування та обов'язковість успіху у сексуальних взаєминах. Ці стереотипи можуть створювати додатковий тиск на осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, призводячи до психологічних проблем та сексуальних дисфункцій (Dworkin & Weaver, 2021). Особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які не відповідають

цим очікуванням, можуть відчувати почуття невпевненості та низьку самооцінку, що негативно впливає на їх сексуальне життя.

Суспільні очікування також мають суттєвий вплив на сексуальне життя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки. Соціальний контекст, у якому живе людина, визначає прийнятні моделі сексуальної поведінки та форми сексуального вираження. Наприклад, у деяких культурах сексуальна активність до шлюбу може бути соціально засуджуваною, тоді як в інших вона є нормою (Hidalgo & Dewitte, 2021). Суспільні норми та очікування впливають на чоловічу сексуальність через процес соціалізації, у рамках якого особи, які ідентифікують себе як чоловіки засвоюють прийнятні моделі поведінки, що впливають на їх сексуальні практики та самооцінку.

Соціокультурні впливи на чоловічу сексуальність включають широкий спектр факторів, що формують сприйняття та вираження сексуальності. Культурні та соціальні норми, гендерні стереотипи та суспільні очікування визначають моделі сексуальної поведінки, впливаючи на психологічне та сексуальне здоров'я осіб, які ідентифікують себе як чоловіки.

Зміни сексуальної функції у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки з віком є природним процесом, який відображає комплекс фізіологічних, гормональних та психологічних факторів. З віком у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки часто спостерігається зниження рівня тестостерону, що призводить до зменшення лібідо, еректильних дисфункцій та загального зниження сексуальної активності (Marriott et al., 2021). Ці зміни можуть бути пов'язані з віковими змінами у функціонуванні гіпоталамо-гіпофізарно-статевої осі, яка регулює вироблення статевих гормонів. Дослідження показують, що старіння супроводжується збільшенням рівня глобуліну, що зв'язує статеві гормони, що ще більше знижує доступність вільного тестостерону (Decaroli et al., 2021).

Вікові особливості сексуальних потреб та бажань також змінюються з часом. Старші особи, які ідентифікують себе як чоловіки можуть зберігати сексуальне бажання, але часто відзначають зниження інтенсивності сексуальних

потреб і зміни у формах сексуальної активності. Наприклад, деякі особи, які ідентифікують себе як чоловіки можуть віддавати перевагу більш емоційно насиченим формам сексуальної близькості, таким як обійми та поцілунки, замість самого статевого акту (Lee & Tetley, 2021). Такі зміни можуть бути частково пов'язані зі змінами у фізичному стані та загальному здоров'ї, а також зі змінами у сприйнятті власної сексуальності.

Стратегії підтримання сексуальної активності у старшому віці можуть включати медичні втручання, психологічну підтримку та зміни способу життя. Медикаментозна терапія, така як використання препаратів для лікування еректильних дисфункцій, може допомогти зберегти сексуальну активність. Однак важливо також враховувати психологічні та соціальні аспекти, такі як підтримка самооцінки та впевненості у своїй сексуальній привабливості (Frungieri et al., 2021). Дослідження підкреслюють важливість комплексного підходу до лікування, який враховує не тільки фізичні, але й психологічні потреби старших осіб, які ідентифікують себе як чоловіки (Aitken, 2023).

Загалом, вікові зміни у чоловічій сексуальності є складним та багатогранним процесом, який вимагає індивідуального підходу та врахування багатьох факторів для забезпечення збереження якісного сексуального життя у старшому віці.

1.3. Особливості сексуальності осіб, які ідентифікують себе як жінки

Біологічні аспекти жіночої сексуальності є важливим напрямком досліджень, оскільки фізіологічні та гормональні фактори відіграють ключову роль у формуванні та вираженні сексуальності осіб, які ідентифікують себе як жінки. Одним з основних факторів, що впливають на жіночу сексуальність, є гормональний фон, який регулюється гормонами, такими як естроген, прогестерон та тестостерон. Ці гормони визначають не тільки статевий потяг, але й впливають на різні аспекти сексуальної функції, включаючи лібідо, сексуальне збудження та оргазм. Важливість гормонального впливу підкреслюється тим, що

зміни в рівні цих гормонів протягом менструального циклу значно впливають на сексуальне бажання та поведінку осіб, які ідентифікують себе як жінки (Ristori et al., 2020).

Структура жіночої сексуальності включає також психологічні та соціальні аспекти, що впливають на її формування та вираження. Наприклад, Смахтіна (2009) зазначає, що психологічні особливості, такі як самооцінка та сприйняття власного тіла, відіграють значну роль у жіночій сексуальності. Психологічні особливості сексуальних установок молоді також формуються під впливом культурних, соціальних та індивідуальних факторів (Гупаловська & Стрілець, 2013).

Сприйняття власної сексуальності особами, які ідентифікують себе як жінки різних вікових груп також є важливим аспектом, що впливає на сексуальне бажання та поведінку. Свиридова та Крайніков (2023) вказують на те, що вікові зміни та досвід впливають на те, як особи, які ідентифікують себе як жінки сприймають свою сексуальність. Це підтверджує важливість врахування вікових та індивідуальних відмінностей у дослідженні жіночої сексуальності.

Артюхова (2021) досліджує особливості сексуальності осіб, які ідентифікують себе як жінки, схильних до емоційної залежності від партнера, підкреслюючи, що емоційна залежність може впливати на самооцінку та сексуальну задоволеність. Кочарян та Яковенко (2010) зазначають, що різні етапи психосексуального розвитку також впливають на жіночу сексуальність, формуючи різні аспекти її вираження.

Психологічний добробут осіб, які ідентифікують себе як жінки із різним індексом сексуальності також досліджувався Гавриловською та Павлюк (2021), які виявили, що індекс сексуальності впливає на загальний психологічний стан осіб, які ідентифікують себе як жінки. Асланян та Шевельдіна (2018) підкреслюють, що сучасні особи, які ідентифікують себе як жінки стикаються з багатьма викликами у своїй сексуальній поведінці, що зумовлено соціальними та культурними факторами.

Дослідження показують, що рівень сексуального бажання у осіб, які ідентифікують себе як жінки може коливатися в залежності від фази менструального циклу. Наприклад, під час овуляції, коли рівень естрогену найвищий, багато осіб, які ідентифікують себе як жінки відзначають підвищення сексуального потягу. Це пояснюється тим, що естроген впливає на зони мозку, відповідальні за сексуальне бажання. Прогестерон, що домінує в лютеїновій фазі, навпаки, може знижувати сексуальне бажання, оскільки він має заспокійливий ефект на нервову систему (Szymańska & Kisielewski, 2023).

Крім того, під час вагітності та післяпологового періоду особи, які ідентифікують себе як жінки часто стикаються з суттєвими змінами у сексуальному житті, що зумовлені фізіологічними, анатомічними та гормональними змінами. Наприклад, підвищений рівень естрогену та прогестерону під час вагітності може впливати на лібідо, але також сприяти виникненню дискомфорту під час статевого акту через фізіологічні зміни в органах малого тазу (Caruso et al., 2021).

Психологічні аспекти жіночої сексуальності є ключовим елементом у розумінні загальної сексуальної функції та благополуччя осіб, які ідентифікують себе як жінки. Дослідження показують, що психологічні фактори, такі як емоційний стан, самооцінка, рівень стресу та депресії, суттєво впливають на сексуальну ідентичність та поведінку осіб, які ідентифікують себе як жінки.

Сексуальна ідентичність формується під впливом ряду психологічних чинників. Наприклад, дослідження підкреслюють, що когнітивні процеси, включаючи увагу, мислення та очікування, мають значний вплив на сексуальне функціонування. Когнітивні розлади, такі як відволікання та негативні автоматичні думки, можуть сприяти розвитку сексуальних дисфункцій у осіб, які ідентифікують себе як жінки (Tavares et al., 2020). Дослідження також виявили, що на сексуальну задоволеність та функціонування осіб, які ідентифікують себе як жінки впливає їхня здатність до емоційного саморегулювання та управління стресом.

Рівень емоційного благополуччя осіб, які ідентифікують себе як жінки тісно пов'язаний із сексуальною функцією. Психологічні стани, такі як депресія та тривожність, можуть мати негативний вплив на сексуальне бажання та задоволення. Наприклад, у вагітних осіб, які ідентифікують себе як жінки рівень депресії та стресу корелює з зниженням сексуального бажання та задоволення, що може бути обумовлено гормональними змінами та психологічним тиском, пов'язаним з вагітністю (Mostafa et al., 2021).

Самооцінка також є важливим фактором у формуванні жіночої сексуальності. Дослідження показують, що особи, які ідентифікують себе як жінки з високою самооцінкою частіше мають позитивне ставлення до своєї сексуальності та більше задоволені своїм сексуальним життям. Наприклад, дослідження виявили, що самооцінка та впевненість у своєму тілі впливають на сексуальне бажання та задоволення, особливо у осіб, які ідентифікують себе як жінки середнього та старшого віку (Youseflu et al., 2020).

Отже, психологічні аспекти жіночої сексуальності включають широкий спектр факторів, які впливають на сексуальну ідентичність та поведінку осіб, які ідентифікують себе як жінки. Емоційне благополуччя та самооцінка відіграють ключову роль у формуванні позитивного ставлення до сексуальності та задоволеності сексуальним життям. Розуміння та врахування цих аспектів є важливим для забезпечення комплексного підходу до жіночого сексуального здоров'я.

Соціокультурні впливи на жіночу сексуальність відіграють ключову роль у формуванні та вираженні сексуальної ідентичності та поведінки осіб, які ідентифікують себе як жінки. Суспільні норми, традиції і культурні фактори значною мірою визначають, як особи, які ідентифікують себе як жінки сприймають свою сексуальність та як вони проявляють сексуальну активність. Вплив цих чинників можна простежити через різні аспекти життя осіб, які ідентифікують себе як жінки, починаючи від їхнього виховання і закінчуючи їхніми стосунками у дорослому житті.

Дослідження показують, що культурні установки та соціальні очікування можуть сильно обмежувати сексуальну свободу осіб, які ідентифікують себе як жінки. Наприклад, у багатьох суспільствах існує подвійний стандарт, за яким сексуальна активність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки сприймається позитивно, тоді як аналогічна поведінка осіб, які ідентифікують себе як жінки часто піддається осуду. Такий гендерний дисбаланс впливає на сексуальне здоров'я та задоволення осіб, які ідентифікують себе як жінки, змушуючи їх приховувати свої справжні бажання та уникати відкритого обговорення своїх потреб (Lentz & Zaikman, 2021).

Гендерні стереотипи, що панують у суспільстві, також значно впливають на сексуальну поведінку осіб, які ідентифікують себе як жінки. Вони можуть призводити до зниження самооцінки та почуття власної гідності, оскільки особи, які ідентифікують себе як жінки часто відчують тиск відповідати певним стандартам краси та поведінки. Це, в свою чергу, впливає на їхню сексуальну активність та задоволеність статевим життям. Наприклад, у культурних контекстах, де домінують традиційні гендерні ролі, особи, які ідентифікують себе як жінки можуть відчувати труднощі у вираженні своєї сексуальності та вільно обговорювати свої сексуальні потреби з партнерами (Thomas & Gurevich, 2021).

Дослідження також підкреслюють, що соціальні та культурні фактори можуть мати різний вплив на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як жінки в залежності від їхнього етнічного походження та соціального статусу. Наприклад, у дослідженні серед молодих чорношкірих осіб, які ідентифікують себе як жінки в США було виявлено, що стереотипи та дискримінація значно впливають на їхню сексуальну ідентичність та поведінку. Ці особи, які ідентифікують себе як жінки стикаються з численними викликами, включаючи ризиковану поведінку та низький рівень сексуального здоров'я через соціальні утиски та брак підтримки (Crooks et al., 2020).

Соціокультурні впливи відіграють значну роль у формуванні жіночої сексуальності, впливаючи на сприйняття себе, своєї сексуальності та на поведінку в сексуальних відносинах. Розуміння та врахування цих аспектів є критично важливим для забезпечення здорового та задовільного сексуального життя осіб, які ідентифікують себе як жінки.

Індивідуальні відмінності у жіночій сексуальності включають широкий спектр варіацій у сексуальних перевагах та практиках, які залежать від численних біологічних, психологічних та соціокультурних факторів. Дослідження показують, що ці відмінності можуть бути обумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, що впливають на життєвий досвід осіб, які ідентифікують себе як жінки та їхні особисті цінності.

Одним з важливих аспектів є різноманітність сексуальних переваг та практик серед осіб, які ідентифікують себе як жінки. Наприклад, дослідження показують, що жіноча сексуальність є гнучкішою і більш різноманітною порівняно з чоловічою. Це включає більшу варіативність у сексуальній орієнтації та поведінці. Особи, які ідентифікують себе як жінки можуть виявляти сексуальну привабливість до обох статей, і ця бісексуальність може бути більш поширеною, ніж виключно гомосексуальна орієнтація (Luoto & Rantala, 2020). Цей феномен пояснюється комплексною взаємодією біологічних і соціокультурних факторів, які формують індивідуальну сексуальність.

Вплив життєвого досвіду і особистих цінностей також є важливим фактором у формуванні жіночої сексуальності. Дослідження показують, що пережиті травми, стресові ситуації та особистий досвід можуть значно вплинути на сексуальні переваги та поведінку. Наприклад, особи, які ідентифікують себе як жінки, які пережили сексуальне насильство або стигматизацію, можуть мати інші сексуальні переваги та поведінкові патерни порівняно з тими, хто не мав такого досвіду (Conley & Klein, 2022).

Соціальні та культурні фактори також відіграють важливу роль. Виховання, освіта, релігійні переконання і культурні норми можуть значно

впливати на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як жінки. Наприклад, особи, які ідентифікують себе як жінки з культур, де сексуальність є табу або жорстко контролюється, можуть мати меншу сексуальну активність та нижчу задоволеність сексуальним життям. У той же час, особи, які ідентифікують себе як жінки з культур, що підтримують сексуальну свободу і рівність, зазвичай демонструють вищий рівень сексуальної активності та задоволення (Thomas & Gurevich, 2021).

1.4. Вплив війни на сприймання та прояв сексуальності

Війна суттєво впливає на психічне здоров'я та сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки, створюючи різні психологічні стресори, які призводять до змін у їхньому сприйнятті та прояві сексуальності. Воєнний стрес має безпосередній вплив на психіку, викликаючи такі стани, як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія та тривога, що, у свою чергу, негативно позначається на сексуальному функціонуванні (Куцовська, 2022).

Заремби (2023) відзначають, що гендерні особливості стереотипів поведінки в період війни значно змінюються, що впливає на сексуальність у пубертатному віці. Забава (2023) додає, що стрес може суттєво знижувати сексуальне бажання у осіб, які ідентифікують себе як жінки, що є важливим аспектом для розуміння впливу війни на жіночу сексуальність. Мірошник та ін. (2016) підкреслюють, що психологічний вплив війни на сексуальність є комплексним і включає зміну міжособистісних відносин, зниження рівня інтимності та сексуальної задоволеності. Корольова (2024) досліджує, що суб'єктивне благополуччя молоді значно погіршується в умовах війни, що безпосередньо відбивається на їхній сексуальності.

Кудоярова (2022) вказує, що у молодих пар під час активних воєнних дій часто спостерігається зниження сексуальної активності через високий рівень стресу та тривоги. Лозова (2022) відзначає, що війна з Росією впливає на

соціальний інститут сім'ї, викликаючи зміни у сексуальних відносинах між партнерами. Кашпур і Горобець (2023) додають, що психологічні особливості проявів сексуальності у дорослих під час воєнних дій включають підвищену тривожність і страх, що може призводити до сексуальних дисфункцій та порушень.

Під час війни, як зазначено в роботі Ва та Vhopal (2017), жертви воєнного сексуального насильства часто стикаються з тривалими негативними наслідками для психічного здоров'я, включаючи високі рівні ПТСР, тривоги та депресії. Ці психологічні стани суттєво погіршують якість життя та сексуальне функціонування потерпілих, викликаючи сексуальні дисфункції, що виявляються у 20,1-56,7% випадків (Ва & Vhopal, 2017).

Дослідження Johnson et al. (2008) показує, що колишні комбатанти, як особи, які ідентифікують себе як чоловіки, так і особи, які ідентифікують себе як жінки, які зазнали сексуального насильства, мали гірші показники психічного здоров'я, включаючи ПТСР, депресію та суїцидальні думки, порівняно з тими, хто не зазнав сексуального насильства. Особи, які ідентифікують себе як жінки-колишні комбатанти, які зазнали сексуального насильства, мали вищі показники симптомів ПТСР (74%) порівняно з тими, хто не зазнав насильства (44%) (Johnson et al., 2008).

Психологічний вплив воєнних дій на сексуальність також відображається у зміні міжособистісних відносин. Війна може посилити почуття відчуженості та ізоляції серед партнерів, що призводить до зниження емоційної та сексуальної близькості. Як зазначає Dutra et al. (2010), особи, які ідентифікують себе як жінки, які зазнали сексуальних домагань під час служби в зоні бойових дій, демонструють значно вищий рівень симптомів ПТСР та депресії порівняно з тими, хто не зазнав такого насильства. Це підкреслює важливість врахування сексуальних травм як вагомого фактору, що впливає на психічне здоров'я та сексуальність військових (Dutra et al., 2010).

У конфліктних зонах традиційні соціальні ролі часто піддаються значним трансформаціям, що зумовлено необхідністю адаптуватися до нових умов виживання. Особи, які ідентифікують себе як жінки, наприклад, можуть брати на себе більше відповідальності у соціальних та економічних сферах, тоді як особи, які ідентифікують себе як чоловіки можуть бути змушені виконувати нетрадиційні для них ролі. Під час війни, внаслідок відсутності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, які воюють, особи, які ідентифікують себе як жінки часто стають головними забезпечувачами сімей, що змінює їх соціальний статус та очікування суспільства від них (Kreft, 2018).

Культурні норми також піддаються значним змінам під час війни. В умовах воєнних дій акти насильства, включаючи сексуальне насильство, можуть стати інструментом контролю та залякування. Такі дії не тільки підривають традиційні культурні норми, але й формують нові норми поведінки, що ґрунтуються на домінуванні та страху (Chinkin, Kaldor, & Yadav, 2013). Військова культура часто посилює гендерні стереотипи, де осіб, які ідентифікують себе як чоловіки сприймають як захисників і воїнів, а осіб, які ідентифікують себе як жінки як жертв або пасивних учасників конфлікту (Ferguson, 2021). Це сприяє створенню культури, де насильство над особами, які ідентифікують себе як жінки стає прийнятною формою контролю та вираження влади.

Зміна соціальних ролей під час війни може мати як позитивні, так і негативні наслідки для сексуальної поведінки. Особи, які ідентифікують себе як жінки, які беруть на себе нові ролі, можуть відчувати зростання впевненості у собі та власних силах, що позитивно впливає на їхнє сприйняття сексуальності. Водночас, підвищена відповідальність та стрес можуть негативно вплинути на сексуальне здоров'я та бажання (Dewey & Germain, 2012).

Культурні норми, що формуються під час війни, можуть також впливати на сприйняття сексуальності та сексуальної поведінки. Війна часто змінює традиційні уявлення про сексуальні ролі, створюючи нові форми сексуальної експресії та поведінки, які можуть бути більш відкритими або, навпаки, більш

репресивними. Це підкреслює важливість врахування соціальних та культурних контекстів при вивченні впливу війни на сексуальність (Mosquera Vera, 2023).

Фізіологічні зміни, викликані війною, мають суттєвий вплив на сексуальність, як осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, так і осіб, які ідентифікують себе як жінки. Фізичні травми, отримані під час бойових дій, можуть призвести до різноманітних фізіологічних проблем, включаючи сексуальні дисфункції. Дослідження показують, що фізичні травми, отримані під час війни, часто супроводжуються посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), що має значний вплив на сексуальне здоров'я. ПТСР може викликати зниження лібідо, еректильну дисфункцію у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та проблеми зі збудженням у осіб, які ідентифікують себе як жінки (Sumner et al., 2021).

Фізіологічні реакції організму на стресові ситуації також відіграють важливу роль у впливі на сексуальне здоров'я. Стрес активує гіпоталамо-гіпофізарно-надниркову вісь, що призводить до підвищення рівня кортизолу. Хронічний стрес і підвищений рівень кортизолу можуть впливати на гормональний баланс, знижуючи рівень тестостерону у чоловіків і порушуючи менструальний цикл у жінок. Це, в свою чергу, може призвести до зниження сексуального бажання та функціональних розладів (Millegan et al., 2016).

Фізичні травми, такі як ампутації, поранення спинного мозку та інші серйозні пошкодження, можуть безпосередньо впливати на здатність до сексуальної активності. Наприклад, травми спинного мозку можуть призвести до втрати контролю над еректильною функцією у чоловіків і проблемами з лубрикацією у жінок. Дослідження також показують, що фізичні травми під час війни часто супроводжуються хронічним болем, що також негативно впливає на сексуальне життя, оскільки біль може знижувати сексуальне бажання і задоволення від сексуальної активності (Smith et al., 2011).

Загалом, війна створює складні фізіологічні виклики для сексуального здоров'я як осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, так і осіб, які ідентифікують

себе як жінки. Фізичні травми та хронічний стрес впливають на гормональний баланс і фізичну здатність до сексуальної активності, що може призвести до різноманітних сексуальних дисфункцій. Ці фізіологічні зміни підкреслюють важливість комплексного підходу до лікування сексуальних проблем у ветеранів війни, що враховує як фізичні, так і психологічні аспекти їхнього здоров'я.

Війна істотно впливає на міжособистісні відносини та сексуальність, змінюючи динаміку партнерських відносин та емоційну близькість. Під час війни та після неї, багато ветеранів стикаються з труднощами у підтримці та розвитку сексуальних стосунків, що зумовлено як фізіологічними, так і психологічними травмами.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), часто викликаний воєнними діями, може суттєво знижувати рівень інтимності в партнерських відносинах. Дослідження, проведене серед ізраїльських ветеранів, показало, що ПТСР значно впливає на зниження рівня шлюбної інтимності та задоволення від сексуального життя. Зокрема, ПТСР викликає емоційне оніміння, що ускладнює відкритість та близькість між партнерами (Zerach et al., 2010).

Дослідження серед сирійських біженців виявило, що війна і пов'язані з нею стреси знижують загальний рівень інтимності в парах. Ветерани та їхні партнери відчують підвищений рівень конфліктів, знижену емоційну та сексуальну близькість. ПТСР та примусові шлюби були виявлені як ключові фактори, що знижують рівень інтимності серед пар, які пережили війну (Rizkalla & Segal, 2019).

Військова травма також негативно впливає на здатність до емоційної близькості. ПТСР часто призводить до підвищеного рівня агресії, труднощів з контролем гніву та загального зниження здатності до емпатії, що ускладнює підтримку здорових відносин. Дослідження ветеранів, які повернулися з Іраку та Афганістану, показало, що симптоми ПТСР, такі як порушення сну та дисоціація, значно знижують задоволеність відносинами як у ветеранів, так і у їхніх партнерів (Goff et al., 2007).

Зміни у спілкуванні та емоційній близькості між партнерами також є важливим аспектом впливу війни на сексуальність. Ветерани з ПТСР часто виявляють труднощі у вираженні своїх емоцій, що може призвести до емоційного відчуження. Це, в свою чергу, знижує здатність до відкритого спілкування та взаємної підтримки, що є критично важливим для підтримання здорових відносин (Gerlock et al., 2014).

Загалом, війна створює складні умови для підтримки міжособистісних відносин та інтимності, знижуючи рівень емоційної та фізичної близькості між партнерами. Ветерани та їхні партнери потребують комплексного підходу до терапії, що враховує як фізичні, так і психологічні аспекти травми.

1.5. Гендерні відмінності у прояві сексуальності під час війни

Воєнний стрес є потужним фактором, що впливає на психіку як осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, так і осіб, які ідентифікують себе як жінки, викликаючи широкий спектр психологічних та емоційних реакцій. Дослідження вказують на те, що під впливом воєнного стресу можуть виникати такі емоційні стани, як тривога, депресія та посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), які значно впливають на сексуальне життя індивідів. Особи, які ідентифікують себе як чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки можуть по-різному реагувати на стресові ситуації, що також відображається у відмінностях у їхній сексуальності. Зокрема, у осіб, які ідентифікують себе як жінки військовослужбовців виявлено, що травматичні події під час служби асоціюються зі зниженим сексуальним функціонуванням через підвищену депресію (Blais et al., 2020).

Куцовська (2022) зазначає, що особливості сексуальності осіб, які ідентифікують себе як жінки під час військового стану включають зміни в їхньому самосприйнятті та самореалізації. Гупаловська (2024) досліджує вікові особливості реагування українців на сексуальне насильство в мирний час та під час війни, вказуючи на зростання кількості випадків сексуального насильства та

їх вплив на сексуальність. Заремби (2023) підкреслює, що гендерні особливості стереотипів поведінки під час війни впливають на сексуальну поведінку підлітків. Кудоярова (2022) вказує на те, що у молодих пар в період активних воєнних дій часто спостерігається зниження сексуальної активності через високий рівень стресу та тривоги. Брух (2023) досліджує особливості романтичних стосунків в контексті стресу, який переживають партнери під час війни, підкреслюючи значущість підтримки та розуміння між партнерами для збереження інтимності.

Слюсар (2023) зазначає, що психосексуальний розвиток і міжстатеві відносини під час війни зазнають значних змін, що впливає на сексуальну поведінку та відповідальність партнерів. Федорова (2023) досліджує взаємозв'язок професійного вигорання та суб'єктивного сімейного благополуччя під час війни, підкреслюючи негативний вплив стресу на сексуальне життя сімейних пар

Кашпур і Горобець (2023) додають, що психологічні особливості проявів сексуальності у дорослих під час воєнних дій включають підвищену тривожність і страх, що може призводити до сексуальних дисфункцій та порушень. Корольова (2024) досліджує, що суб'єктивне благополуччя молоді значно погіршується в умовах війни, що безпосередньо відбивається на їхній сексуальності.

Стресові ситуації, пов'язані з війною, часто призводять до зниження рівня сексуального потягу та активності. Це явище пояснюється фізіологічними змінами в організмі, такими як підвищення рівня кортизолу, який пригнічує статеві гормони, що в свою чергу знижує сексуальне бажання (Bolouki & Zal, 2020). Крім того, постійна напруга та переживання можуть призвести до психічного виснаження, яке негативно впливає на здатність отримувати задоволення від сексуальної активності.

Механізми психологічної адаптації до змін у сексуальності під час війни можуть бути різними. Деякі дослідження показують, що частина людей може

знаходити нові форми близькості та підтримки у партнерських відносинах, що допомагає подолати стрес і зберегти сексуальне життя на певному рівні (Tannahill et al., 2020). Інші, навпаки, можуть повністю уникати сексуальної активності через високий рівень тривоги або депресії. Важливу роль у цьому процесі відіграє психологічна підтримка та терапія, які можуть допомогти індивідам адаптуватися до нових умов та знайти способи збереження сексуального здоров'я (Esopenko et al., 2023).

Воєнні умови суттєво впливають на сексуальні стосунки та партнерські відносини. Аналіз сучасної літератури показує, що війна вносить серйозні зміни в ці аспекти життя, змушуючи партнерів адаптуватися до нових реалій. Одним з основних факторів, що впливають на стосунки під час війни, є постійний стрес і травматичний досвід, який переживають військовослужбовці та їхні партнери. Дослідження виявляють, що військова сексуальна травма (MST) може суттєво знизити задоволення від стосунків і сексуальної активності у партнерів чоловічої статі, що призводить до зниження загального рівня задоволеності відносинами (Blais, 2021).

Підтримка та близькість відіграють критичну роль у зміцненні відносин під час війни. Партнери, які активно підтримують одне одного, частіше зберігають позитивні стосунки навіть під час значного стресу. Дослідження показують, що надання емоційної підтримки та підтримка тісного контакту можуть допомогти зменшити негативний вплив стресу на стосунки (Esopenko et al., 2023). Зокрема, особи, які ідентифікують себе як жінки, які отримують підтримку від партнерів, мають вищі показники психологічного благополуччя та менше схильні до розвитку депресії та ПТСР (Post-Traumatic Stress Disorder).

Розлука та відстань також мають значний вплив на сексуальну активність та сексуальні потреби. Військові розлуки можуть викликати проблеми з довірою, почуттям самотності та зниженням сексуального бажання. Дослідження показують, що розлука з партнером під час військових дій часто супроводжується зниженням сексуальної активності та виникненням проблем у

відносинах (Callands et al., 2020). Особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які перебувають у зоні бойових дій, часто відчують зниження сексуального потягу через стрес та фізичне виснаження.

Війна суттєво впливає на сексуальні стосунки, викликаючи зміни в сексуальній активності та сексуальних потребах. Підтримка партнерів та емоційна близькість є важливими факторами, що допомагають зберегти здорові стосунки під час війни, тоді як розлука та відстань можуть мати негативний вплив на сексуальне життя та загальне задоволення відносинами.

Соціальні та культурні фактори мають значний вплив на прояв сексуальності під час війни, створюючи особливі умови та виклики для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки. Війна загострює соціальні очікування та культурні норми, що впливають на сексуальну поведінку та самоідентифікацію індивідів. У таких умовах традиційні гендерні ролі часто посилюються, а стереотипи про маскуліність і фемінність стають ще більш вираженими.

Соціальні очікування та культурні норми формують уявлення про те, як особи, які ідентифікують себе як чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки повинні поводитися під час війни. Наприклад, традиційні уявлення про маскуліність можуть вимагати від осіб, які ідентифікують себе як чоловіки бути сильними та агресивними, що впливає на їхню сексуальну поведінку. У дослідженні, присвяченому маскуліності та війні, зазначено, що війна підсилює очікування щодо гендерних ролей, створюючи умови, в яких особи, які ідентифікують себе як чоловіки відчують тиск бути домінантними та войовничими (Ferguson, 2021).

Гендерні стереотипи також відіграють важливу роль у впливі на сексуальну поведінку осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки під час війни. Вони можуть призводити до формування негативних уявлень про сексуальність осіб, які ідентифікують себе як жінки та обмеження їхніх прав і можливостей. Зокрема, дослідження,

проведене в Колумбії, показує, що патріархальні структури та гендерні нерівності сприяють поширенню сексуального насильства проти осіб, які ідентифікують себе як жінки, яке часто розглядається як продовження мирних практик насильства та підпорядкування (Kreft, 2020).

Роль спільноти та соціальної підтримки є критично важливою для збереження здорової сексуальності під час війни. Соціальна підтримка може допомогти індивідам справлятися зі стресом та травмами, пов'язаними з війною, а також забезпечувати емоційну та психологічну стабільність. Дослідження, проведене у зв'язку з військовою сексуальною травмою, показує, що соціальна підтримка може зменшити негативні наслідки сексуального насильства та сприяти кращій адаптації жертв (Dworkin & Weaver, 2021).

Врахування соціальних та культурних факторів є ключовим для розуміння та подолання викликів, пов'язаних з сексуальністю під час війни. Залучення спільнот та надання соціальної підтримки можуть значно покращити ситуацію та допомогти зберегти здорову сексуальність навіть у найскладніших умовах.

Фізичні умови та обмеження, пов'язані з війною, суттєво впливають на сексуальне здоров'я осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки. Військові дії, обмежений доступ до медичних послуг та загальні умови війни призводять до підвищеного рівня стресу, що негативно позначається на сексуальному здоров'ї. Наприклад, дослідження в Колумбії показують, що особи, які ідентифікують себе як жінки в умовах війни часто мають обмежений доступ до репродуктивного здоров'я через пошкоджену інфраструктуру та відсутність медичних послуг (Peralta Jiménez & Urrego Mendoza, 2020).

Гормональні зміни також відіграють важливу роль у регулюванні сексуальної активності під час стресу. Відомо, що підвищення рівня кортизолу, гормону стресу, пригнічує вироблення тестостерону та естрогену, що може знижувати сексуальне бажання у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Дослідження показують, що стресові ситуації

під час війни можуть призводити до зниження сексуального потягу через зміни в гормональному балансі організму (Volouki & Zal, 2020). Крім того, стресові події під час військових дій можуть викликати посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), що додатково впливає на сексуальну функцію та загальне здоров'я.

Медичні аспекти підтримання сексуального здоров'я в умовах воєнного стану включають забезпечення доступу до необхідних медичних послуг, включаючи репродуктивне та сексуальне здоров'я. Наприклад, у статті Hedström та Herder (2023) наголошується на необхідності розширення доступу до медичних послуг для осіб, які ідентифікують себе як жінки у зонах конфлікту, що включає профілактику захворювань, лікування інфекцій, доступ до контрацепції та психологічну підтримку. Також важливою є роль програм психологічної підтримки, які допомагають військовослужбовцям і цивільним особам справлятися з наслідками травматичних подій та зберігати здорове сексуальне життя.

Висновки до розділу 1

Проведений аналіз наукової літератури дозволяє зробити важливі висновки щодо еволюції підходів до вивчення сексуальності, а також значущості біопсихосоціальних факторів, що впливають на сексуальну поведінку осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Початкові дослідження, здійснені класичними вченими, такими як Зигмунд Фрейд та Ріхард фон Крафт-Ебінг, заклали основи для розуміння сексуальності як багатовимірного феномену, який включає біологічні, психологічні та соціальні аспекти. Водночас, сучасні дослідники все частіше звертають увагу на інтегративні підходи, які поєднують не лише медичні та психологічні теорії, а й враховують соціальні та культурні контексти.

Дослідження сексуальності в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним, оскільки стресові обставини, пов'язані з війною, значно впливають на психічне здоров'я та сексуальне життя індивідів. Гендерні аспекти сексуальності також відіграють ключову роль у розумінні різниць між сексуальною поведінкою осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки особливо в кризових ситуаціях, таких як війна. Сучасна наука продовжує досліджувати ці питання, акцентуючи увагу на важливості індивідуального підходу до сексуального здоров'я, зокрема в умовах стресу.

РОЗДІЛ II

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СЕКСУАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

2.1. Методологія та дизайн дослідження

Дослідження базується на чітко визначених етапах, що забезпечать надійність та валідність отриманих результатів. Кожен етап процедури дослідження має своє значення та спрямований на досягнення поставлених завдань, враховуючи складність та багатогранність досліджуваного феномену.

Етап: Визначення мети та завдань дослідження

Метою даного дослідження є вивчення та аналіз особливостей сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану, зокрема виявлення гендерних відмінностей у сприйнятті та прояві сексуальності. Це дослідження передбачає глибоке розуміння змін, які відбуваються в сексуальній поведінці та сприйнятті під впливом стресових факторів, що супроводжують воєнний конфлікт.

Відповідно до визначеної мети, дослідження включає кілька завдань. По-перше, необхідно провести теоретичний аналіз сучасної психологічної наукової літератури з проблематики дослідження. Це дозволяє отримати широке уявлення про існуючі підходи, теорії та дослідження, що стосуються впливу воєнних умов на сексуальність. Такий аналіз є основою для подальшого емпіричного вивчення, забезпечуючи контекст та теоретичну базу.

Далі, потрібно виявити особливості проявів сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного конфлікту. Це включає дослідження того, як війна впливає на різні аспекти сексуальності, зокрема на сприйняття сексуальних норм, поведінку та емоційні реакції. Вивчення цих аспектів допоможе краще зрозуміти, як гендерні

ролі та очікування можуть змінюватися в умовах підвищеного стресу та невизначеності.

Наступне завдання полягає у дослідженні статистично значущих кореляцій між показниками стресу та сексуальності. Це передбачає вивчення того, як рівень стресу впливає на сексуальну поведінку та сприйняття сексуальності у різних гендерних групах. Використання математико-статистичних методів аналізу даних дозволяє виявити значущі зв'язки та залежності, що існують між цими змінними.

Останнім завданням є виявлення відмінностей у сексуальності серед досліджуваних. Це включає аналіз даних для виявлення відмінностей між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки у сприйнятті та прояві сексуальності під час війни. Такий підхід дозволяє зрозуміти, які саме аспекти сексуальності змінюються в умовах воєнного конфлікту і як ці зміни відрізняються між гендерами.

Етап: Вибір психодіагностичного інструментарію

Процедура дослідження базувалася на використанні адаптованих психодіагностичних методик, що дозволило забезпечити надійність та валідність отриманих результатів. Основним інструментом для збору даних була авторська анкета, створена для встановлення демографічних даних респондентів, таких як вік, гендер, сімейний статус та особливості сексуального життя. Ця анкета допомогла зібрати основну інформацію про учасників дослідження, що є необхідним для подальшого аналізу результатів.

Шкала сприйнятого стресу (PSS) була використана для оцінки рівня стресу, який переживали респонденти під час воєнного стану. Цей інструмент є загально визнаним і широко використовується у психологічних дослідженнях для вимірювання суб'єктивного рівня стресу. Він дозволяє оцінити, наскільки події життя сприймаються як стресові, що є важливим для аналізу впливу стресу на сексуальність.

Опитувальник MSQ, або Множинний шкальний опитувальник, був застосований для детального дослідження сексуальних характеристик респондентів. Цей інструмент забезпечує комплексну оцінку різних аспектів сексуальної поведінки та ставлення до сексуальності, що дозволяє виявити потенційні зміни під впливом воєнних умов.

Методика «Типи сексуальних сценаріїв» використовувалася для дослідження різних моделей та сценаріїв сексуальної поведінки. Вона дозволяє зрозуміти, які саме сценарії переважають у респондентів під час воєнного стану, і як ці сценарії можуть змінюватися в залежності від гендеру та рівня стресу.

Методика «Суб'єктивного сексуального благополуччя» допомогла оцінити рівень задоволення респондентів своїм сексуальним життям. Цей інструмент дозволяє зрозуміти, як воєнні умови впливають на загальне відчуття благополуччя у сексуальній сфері.

Всі ці методики були реалізовані в онлайн-форматі за допомогою Гугл-форм, що забезпечило зручність і доступність для респондентів. Використання існуючих адаптованих інструментів дозволило зберегти стандартизацію і забезпечити високу якість даних для подальшого аналізу. Онлайн-опитування також дозволило швидко та ефективно зібрати велику кількість даних, що є важливим для надійності результатів дослідження.

Етап: Формування вибірки та збір даних

Формування вибірки є критично важливим етапом у проведенні емпіричного дослідження, оскільки саме від репрезентативності вибірки залежить валідність та надійність отриманих результатів. У даному дослідженні було опитано 79 респондентів середнього віку. Головним критерієм для формування вибірки було забезпечення рівномірного розподілу за гендером в одному віковому діапазоні. Це дозволило забезпечити репрезентативність вибірки та уникнути гендерних та вікових перекосів, що є важливим для дослідження гендерних відмінностей у сприйнятті та прояві сексуальності в умовах воєнного стану.

Процес збору даних був реалізований за допомогою онлайн-опитування, що проводилося з використанням платформи Гугл-форм. Використання онлайн-опитувань має ряд переваг, серед яких зручність для респондентів, можливість охопити велику кількість учасників у короткі терміни, а також забезпечення анонімності, що сприяє більш відкритим відповідям на чутливі питання.

Збір даних проходив у кілька етапів. Спочатку було створено опитувальник, який включав питання щодо демографічних даних респондентів, рівня сприйнятого стресу, особливостей сексуальної поведінки та задоволеності сексуальним життям. Опитувальник було розіслано потенційним респондентам через різні онлайн-платформи та соціальні мережі, що дозволило залучити велику кількість учасників. Важливою частиною процесу було забезпечення добровільної участі респондентів та інформування їх про анонімність та конфіденційність зібраних даних.

Після збору відповідей дані були підготовлені до аналізу, включаючи перевірку на повноту та коректність заповнення анкет. Такий підхід до формування вибірки та збору даних забезпечив отримання релевантної та достовірної інформації, необхідної для подальшого аналізу впливу воєнного стану на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки.

Етап: Аналіз та інтерпретація отриманих даних

Для цього етапу було застосовано ряд математико-статистичних методів, що забезпечили глибокий і всебічний аналіз отриманих результатів.

Першим кроком у аналізі даних стала описова статистика, яка дозволила узагальнити основні характеристики вибірки. Цей метод забезпечив огляд демографічних даних респондентів, таких як вік, гендер, сімейний статус та інші параметри, що допомогло зрозуміти загальні тенденції та розподіли у вибірці.

Частотний аналіз був використаний для оцінки розподілу відповідей на кожне з питань опитувальника. Це дозволило визначити найбільш поширені

відповіді та тенденції в реакціях респондентів, що є важливим для розуміння загальної картини досліджуваних явищ.

Для перевірки значущих відмінностей між групами респондентів були застосовані t-критерій Стьюдента та u-критерій Мана-Уїтні. Т-критерій Стьюдента використовувався для аналізу середніх значень у двох незалежних вибірках, що дозволило оцінити різницю між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки у сприйнятті та прояві сексуальності. U-критерій Мана-Уїтні, який є непараметричним методом, був застосований для порівняння розподілів між групами, що не відповідають нормальному розподілу. Це забезпечило додаткову гнучкість в аналізі даних та підвищило надійність отриманих результатів.

Кореляційний аналіз, зокрема r-критерій Пірсона, був використаний для виявлення взаємозв'язків між змінними. Цей метод дозволив дослідити, як різні фактори, такі як рівень стресу, впливають на сексуальну поведінку та задоволеність сексуальним життям. Виявлення статистично значущих кореляцій надало можливість зрозуміти, які саме фактори мають найбільший вплив на сексуальність у контексті воєнного стану.

Інтерпретація отриманих даних базувалася на порівнянні результатів з існуючими теоретичними підходами та попередніми дослідженнями. Це дозволило зробити висновки про специфічні особливості впливу воєнних умов на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки, а також виявити гендерні відмінності у сприйнятті та прояві сексуальності. Використання різних статистичних методів забезпечило комплексний підхід до аналізу даних, що дозволило отримати глибокі та релевантні висновки для подальшого вивчення та розробки рекомендацій у цій галузі.

2.2. Вибір та обґрунтування методів дослідження

Основними інструментами стали Шкала сприйнятого стресу (PSS), опитувальник MSQ, методика «Типи сексуальних сценаріїв» та методика «Суб'єктивного сексуального благополуччя». Кожен з цих інструментів був обраний з метою охоплення різних аспектів сексуальності та її взаємозв'язків зі стресом, що є критично важливим у контексті воєнного стану. На основі цих методик було змодельовано операційну модель дослідження, яка детально відображає змінні, що підлягають вивченню, та забезпечує структуроване збирання даних.

Таблиця 2.1

Операційна картка дослідження

№	Назва інструменту	Змінні
1	Шкала сприйнятого стресу (PSS)	Рівень сприйнятого стресу
2	Опитувальник MSQ	Сексуальна впевненість Сексуальна одержимість Інтернальний локус сексуального контролю Сексуальне самоусвідомлення Сексуальна мотивація Сексуальна тривога Сексуальна асертивність Сексуальна депресія Екстернальний локус сексуального контролю Сексуальний моніторинг Страх сексуальних стосунків Сексуальне задоволення
3	Методика «Типи сексуальних сценаріїв»	Пронатальний Романтичний

		<p>Ринковий</p> <p>Трансцендентний</p> <p>Платонічно-еротичний</p> <p>Самореалізаційний</p> <p>Патріархальний</p> <p>Інтимний</p> <p>Рекреативний</p> <p>Традиційно-Батьківський</p> <p>Інструментальний</p> <p>Пристрасний</p> <p>Гедоністично-комунікативний</p>
4	<p>Методика</p> <p>«Суб'єктивного</p> <p>сексуального</p> <p>благополуччя»</p>	<p>Можливість актуалізувати сексуальність</p> <p>Сексуальна потреба</p> <p>Кількісний показник як умова благополуччя</p> <p>Задоволеність сексуальними стосунками</p> <p>Задоволеність якістю стосунків</p> <p>Стосунки як основа сексуального благополуччя</p> <p>Сексуальна комунікація партнерів</p>

Шкала сприйнятого стресу (PSS) була обрана для даного дослідження через її широке використання та високу валідність у вимірюванні рівня стресу у різних популяціях. Вона розроблена Шелдоном Коеном та його колегами в 1983 році і є одним з найбільш визнаних інструментів для оцінки суб'єктивного сприйняття стресу. PSS оцінює, наскільки стресовим людина вважає своє життя протягом останнього місяця, що робить її особливо релевантною в умовах воєнного стану, коли рівень стресу є надзвичайно високим і може суттєво впливати на сексуальність та інші аспекти життя.

Шкала сприйнятого стресу (PSS) складається з 10 питань, які охоплюють різні аспекти сприйняття стресових ситуацій. Ця методика ґрунтується на

когнітивно-опосередкованій теорії стресу Річарда Лазаруса, згідно з якою стресова реакція виникає в результаті суб'єктивної оцінки події як загрозової та перевищуючої особистісні ресурси для її подолання. PSS вимірює, наскільки непередбачуваними, неконтрольованими і перевантаженими люди вважають події свого життя за останній місяць.

Респонденти оцінюють кожне питання за 5-бальною шкалою Лікерта: ніколи (0 балів), майже ніколи (1 бал), іноді (2 бали), досить часто (3 бали) та часто (4 бали). При цьому, для питань, сформульованих у позитивному контексті, оцінки інвертуються. Загальний бал обчислюється шляхом підсумовування балів за всіма питаннями, що дає змогу оцінити загальний рівень сприйнятого стресу.

Оригінальна версія шкали містила 14 пунктів, але пізніше була розроблена скорочена версія з 10 пунктів, яка виявилася більш ефективною і зручною у використанні без втрати психометричної якості. Методика PSS має високу внутрішню узгодженість (альфа Кронбаха для 10 питань становить 0.840) та доведено високу прогностичну та конструктну валідність.

Ця шкала дозволяє виявити респондентів, які є вразливими до негативного впливу стресу, що робить її незамінним інструментом для оцінки стресу в умовах воєнного стану, коли рівень стресу є критично важливим фактором, що впливає на психологічне та фізичне здоров'я.

Опитувальник MSQ (Multidimensional Sexuality Questionnaire) був обраний для даного дослідження через його здатність комплексно оцінити психологічні аспекти сексуальності, що є важливим у контексті дослідження впливу воєнного стану на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Цей інструмент дозволяє виміряти різні аспекти сексуальної поведінки та ставлення до сексуальності, що є ключовим для вивчення гендерних відмінностей та впливу стресових факторів на сексуальне життя. MSQ включає 12 шкал, які відображають різні психологічні тенденції, що

впливають на сексуальність, забезпечуючи всебічний підхід до аналізу цього складного феномену.

Опитувальник MSQ складається з декількох шкал, кожна з яких спрямована на оцінку окремих аспектів сексуальності. Ці шкали включають: сексуальну впевненість, сексуальну одержимість, інтернальний локус сексуального контролю, сексуальне самоусвідомлення, сексуальну мотивацію, сексуальну тривогу, сексуальну асертивність, сексуальну депресію, екстернальний локус сексуального контролю, сексуальний моніторинг, страх сексуальних стосунків та сексуальне задоволення.

Процедура оцінювання передбачає відповідь респондентів на серію тверджень, які оцінюються за 5-бальною шкалою Лікерта: від «абсолютно не згоден» (0 балів) до «повністю згоден» (4 бали). Наприклад, твердження, що стосуються сексуальної впевненості, можуть включати питання щодо відчуття задоволеності своєю здатністю до сексуальних відносин. Твердження, що стосуються сексуальної тривоги, оцінюють рівень напруги та дискомфорту, пов'язаного із сексуальною активністю.

Кожна шкала розроблена для вимірювання специфічних аспектів сексуальності. Наприклад, шкала сексуальної впевненості оцінює загальне позитивне сприйняття своєї сексуальної компетентності, тоді як шкала сексуальної тривоги визначає рівень дискомфорту та стресу, пов'язаного з сексуальними стосунками. Інтернальний локус сексуального контролю відображає впевненість у тому, що особисте сексуальне життя підпорядковується власному контролю, а екстернальний локус сексуального контролю – навпаки, під впливом зовнішніх обставин.

Методика MSQ дозволяє отримати детальну картину сексуальної поведінки та ставлення респондентів до різних аспектів сексуальності. Це є важливим для дослідження впливу стресових факторів, таких як воєнний стан, на сексуальне життя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Використання MSQ забезпечує комплексний

підхід до вивчення сексуальності, що дозволяє враховувати широкий спектр психологічних тенденцій та їх взаємозв'язків.

Методика «Типи сексуальних сценаріїв» була обрана для даного дослідження завдяки її здатності надати комплексне уявлення про різноманітні моделі сексуальної поведінки в умовах воєнного стану. Ця методика дозволяє оцінити широкий спектр сексуальних сценаріїв, відображаючи різні аспекти взаємодії в сексуальній сфері, що робить її особливо корисною для вивчення гендерних відмінностей та впливу стресових умов на сексуальність.

Методика «Типи сексуальних сценаріїв» включає 13 шкал, що дозволяють оцінити різні типи сексуальної поведінки та сценаріїв. Ці шкали охоплюють широкий спектр поведінкових моделей, серед яких: пронатальний, романтичний, ринковий, трансцендентний, платонічно-еротичний, самореалізаційний, патріархальний, інтимний, рекреативний, традиційно-батьківський, інструментальний, пристрасний, гедоністично-комунікативний. Кожна з цих шкал спрямована на вимірювання певного аспекту сексуальної поведінки та сприйняття.

Методика складається з 77 запитань, що оцінюються за інтервальною 7-бальною шкалою Лайкерта, де 0 балів означає «абсолютно не погоджуюся», а 6 балів – «абсолютно погоджуюся». Респонденти відповідають на серію тверджень, які стосуються їхніх сексуальних сценаріїв та поведінки. Наприклад, для оцінки романтичного сценарію використовуються питання, що визначають рівень романтичних почуттів та емоційного залучення у сексуальні стосунки.

Процедура оцінювання включає детальну перевірку очевидної та змістової валідності методики. Очевидна валідність була підтверджена через оцінювання розуміння питань респондентами, які не мають спеціальних знань. Змістова валідність була оцінена експертами в галузі сексології та психології, що працюють з парами. Після внесення коректив відповідно до зауважень експертів, методика була апробована на вибірці з 434 респондентів віком від 17 до 59 років. Психометричний аналіз включав використання пакету Statistica 8.0 для

проведення експлораторного та конфірматорного факторного аналізу, що підтвердило надійність та валідність шкал.

Зокрема, підтвердження валідності та надійності методики було досягнуто через ретестову надійність за коефіцієнтом кореляції Пірсона. Ретестова надійність методики при повторному опитуванні через три тижні показала високі значення кореляції, що підтверджує стійкість результатів. Крім того, була перевірена конвергентна валідність методики шляхом виявлення взаємозв'язків з подібними показниками інших психодіагностичних методик, що підтверджує логічну структуру та змістове наповнення шкал.

Методика «Суб'єктивного сексуального благополуччя» була обрана для цього дослідження через її здатність надати комплексне уявлення про різні аспекти сексуального задоволення та благополуччя в умовах воєнного стану. Ця методика дозволяє оцінити як суб'єктивні, так і об'єктивні показники сексуального життя, що є важливим для розуміння впливу стресових факторів на сексуальне благополуччя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Окрім цього, методика має високі показники валідності та надійності, що підтверджено численними дослідженнями.

Методика «Суб'єктивного сексуального благополуччя» включає декілька шкал, що дозволяють оцінити різні аспекти сексуального життя. Шкали включають: можливість актуалізувати сексуальність, сексуальну потребу, кількісний показник як умову благополуччя, задоволеність сексуальними стосунками, задоволеність якістю стосунків, стосунки як основа сексуального благополуччя та сексуальну комунікацію партнерів. Кожна з цих шкал розроблена для вимірювання специфічних аспектів сексуального благополуччя, що забезпечує всебічний аналіз даної проблематики.

Процедура оцінювання передбачає відповідь респондентів на серію тверджень, що оцінюються за шкалою Лайкерта, від 0 («завжди ні») до 4 («завжди так»). Наприклад, для оцінки шкали «можливість актуалізувати сексуальність» респонденти відповідають на питання, які стосуються їхнього

фізичного та психологічного стану, а також можливості реалізувати сексуальні потреби. Шкала «сексуальна потреба» вимірює інтенсивність потреби у сексуальних контактах, тоді як шкала «задоволеність сексуальними стосунками» оцінює рівень задоволеності респондентів їхніми сексуальними взаєминами.

Розробка методики базувалася на теоретичних критеріях, сформованих на основі сучасних досліджень у галузі психології та сексології. Було проведено експлораторний факторний аналіз для визначення наповненості шкал та узгодженості питань у кожній шкалі за критерієм альфа-Кронбаха. Конфірматорний факторний аналіз підтвердив структуру опитувальника, забезпечивши його валідність та надійність. Висока ретестова надійність методики була встановлена шляхом повторного опитування тієї ж групи респондентів через три тижні, що підтвердило стабільність результатів.

Методика також пройшла перевірку на конвергентну та дивергентну валідність, що підтверджується кореляційними зв'язками з аналогічними шкалами інших психодіагностичних інструментів. Це дозволяє стверджувати, що методика «Суб'єктивного сексуального благополуччя» є ефективним інструментом для оцінки різних аспектів сексуального життя та благополуччя, що є особливо важливим у контексті вивчення впливу стресових умов на сексуальність.

2.3. Характеристика досліджуваної вибірки

Під час аналізу гендерних відмінностей у сексуальності в умовах воєнного стану важливо врахувати такі фактори, як гендерний розподіл, вікові характеристики, географічне розташування та сімейний стан учасників. Змінні надають можливість більш детально розглянути різні аспекти впливу стресу на сексуальне життя та психологічне благополуччя як осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, так і осіб, які ідентифікують себе як жінки.

Таблиця 2.2

Розподіл вибірки за гендерною ідентифікацією

Змінна	Особи, які ідентифікують себе як чоловіки	Особи, які ідентифікують себе як жінки	Всього
Співвідношення	45 (57%)	34 (43%)	79 (100%)

У вибірці, представлений у табл. 2.2, спостерігається гендерний розподіл досліджуваних: 45 осіб, які ідентифікують себе як чоловіки (57%) і 34 особи, які ідентифікують себе як жінки (43%), що складає загалом 79 осіб. Цей розподіл демонструє, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки дещо переважають у вибірці, проте різниця між кількістю осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки не є значною. Це забезпечує достатню репрезентативність обох гендерів для аналізу гендерних відмінностей у сексуальності в умовах воєнного стану.

Таблиця 2.3

Вікова характеристика вибірки

Змінна	Медіана	Середнє	Стандартне відхилення	Мін.	Макс.
Вік	25	24,91	2,61	21	29

Табл. 2.3 відображає вікову характеристику вибірки. Середній вік респондентів становить 24,91 року, при медіані 25 років. Це свідчить про те, що більшість учасників мають вік близький до середнього значення. Мінімальний вік учасників становив 21 рік, а максимальний – 29 років, зі стандартним відхиленням 2,61 року. Вибірка є досить молодого та гомогенною з точки зору вікових характеристик, що дозволяє робити висновки для молодих дорослих.

Таблиця 2.4

Місцезнаходження досліджуваних

Змінна	Співвідношення
Черкаська область	9 (11,4%)
Дніпропетровська область	5 (6,3%)
Івано-Франківська область	8 (10,1%)
Київська область	24 (30,4%)
Львівська область	9 (11,4%)
Одеська область	14 (17,7%)
Вінницька область	10 (12,7%)

У табл. 2.4 наведено місцезнаходження учасників дослідження. Найбільше респондентів проживає в Київській області – 24 особи (30,4%), що може свідчити про активне залучення населення столиці та її околиць до участі в дослідженні. Значна частка респондентів також представлена Одеською областю – 14 осіб (17,7%) та Вінницькою областю – 10 осіб (12,7%). Інші області представлені меншою кількістю учасників, серед яких Львівська та Черкаська області мають по 9 осіб (11,4%), а Івано-Франківська – 8 осіб (10,1%). Найменше респондентів було з Дніпропетровської області – 5 осіб (6,3%). Цей географічний розподіл дозволяє врахувати регіональні особливості, що можуть впливати на прояви сексуальності під час війни.

Таблиця 2.5

Місцезнаходження досліджуваних

Змінна	Співвідношення
Неодружені/незаміжні	22 (27,8%)
У відносинах	22 (27,8%)
У шлюбі	19 (24,1%)
Розлучені	16 (20,3%)

Табл. 2.5 демонструє сімейний стан учасників дослідження. Спостерігається рівний розподіл між неодруженими/незаміжніми (22 особи, 27,8%) та тими, хто перебуває у відносинах (22 особи, 27,8%). Шлюбні стосунки мають 19 осіб (24,1%), а розлученими виявилися 16 респондентів (20,3%). Такий сімейний стан може впливати на рівень стресу та прояви сексуальності, оскільки люди в різних життєвих обставинах по-різному реагують на стресові ситуації, пов'язані з війною.

Загальна характеристика вибірки демонструє збалансоване представлення гендерів, молодий вік учасників, а також широкий географічний і сімейний спектр респондентів. Це дозволяє зробити висновки, що вибірка є репрезентативною для молодого дорослого населення різних регіонів України. Такий підхід сприяє глибшому розумінню гендерних особливостей сексуальності в умовах війни, враховуючи як особисті, так і соціальні фактори, що можуть впливати на ці прояви.

Висновки до розділу 2

Застосовані методологічні підходи дозволили розробити структурований процес дослідження, який забезпечує надійність та валідність результатів. Важливість чіткого визначення етапів дослідження полягає у забезпеченні системності та логічної послідовності аналізу впливу воєнного стану на сексуальність. Використання сучасних психодіагностичних методик, таких як Шкала сприйнятого стресу (PSS), опитувальник MSQ, а також інструменти для оцінки сексуальних сценаріїв та суб'єктивного сексуального благополуччя, дозволяють отримати глибоке розуміння змін у сексуальній поведінці та сприйнятті в умовах стресу.

Формування вибірки з урахуванням гендерних та вікових особливостей забезпечує репрезентативність результатів, а використання онлайн-опитувань сприяє ефективному збору даних, зберігаючи анонімність учасників. Аналіз з

використанням описової статистики, кореляційних та регресійних методів дозволяє не лише виявити загальні тенденції, але й вивчити зв'язки між рівнем стресу та сексуальними проявами.

РОЗДІЛ ІІІ

РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ У СЕКСУАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

3.1. Загальний огляд результатів емпіричного дослідження

У цьому підрозділі представлено загальний огляд результатів емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення сексуальної активності, задоволеності сексуальним життям, рівня стресу та інших важливих аспектів сексуального благополуччя серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану. Анкетування дозволило дослідити частоту сексуальних контактів, сексуальні установки респондентів та їхні переживання щодо сексуальної сфери. Отримані результати допомагають зрозуміти, як кризові обставини впливають на сексуальне життя та психологічний стан людей, відображаючи суттєві індивідуальні відмінності у рівні задоволеності сексуальними взаєминами та сприйнятті стресу.

Таблиця 3.1

Результати анкетування щодо частоти сексуального життя

Змінна	Співвідношення
Рідше чим раз на місяць	14 (17,7%)
Раз на місяць	11 (13,9%)
1-2 рази на місяць	12 (15,2%)
Раз на тиждень	9 (11,4%)
1-2 рази на тиждень	11 (13,9%)
Раз на декілька днів	11 (13,9%)
Майже щодня	11 (13,9%)

Було проведено емпіричне дослідження, яке мало на меті вивчити особливості сексуального життя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану. За результатами

анкетування, представленими у табл. 3.1, було виявлено різноманітну частоту сексуальних контактів серед респондентів. Найбільша частка учасників, а саме 14 осіб (17,7%), вказали, що їхнє сексуальне життя відбувається рідше, ніж раз на місяць. Це може свідчити про значний вплив стресових факторів воєнного стану на сексуальну активність частини вибірки. Наступною за поширеністю є група, яка має сексуальні контакти один-два рази на місяць (12 осіб, 15,2%). Також помітна рівна кількість респондентів (по 11 осіб, 13,9%) відзначила такі частоти сексуальних стосунків, як раз на місяць, раз на тиждень, раз на декілька днів або майже щодня. Такий розподіл свідчить про значну варіативність у частоті сексуальних контактів, що, ймовірно, зумовлено індивідуальними особливостями переживання стресу, а також впливом зовнішніх обставин, які виникають під час війни.

Таблиця 3.2

Результати анкетування щодо особливостей сексуального життя

Змінна	Медіана	Середнє	Стандартне відхилення	Мін.	Макс.
Задоволеність сексуальним життям	6	5,56	2,7	1	10
Задоволеність партнером	6	5,76	3,08	1	10
Відкритість до експериментів	5	5,27	3,02	1	10

Табл. 3.2 показує результати щодо загального рівня задоволеності сексуальним життям, партнером та відкритістю до експериментів. Медіана задоволеності сексуальним життям склала 6 балів, що трохи перевищує середнє значення – 5,56 бала, при цьому стандартне відхилення становить 2,7 бала. Це свідчить про помірну задоволеність сексуальним життям у вибірці, але також вказує на те, що рівень задоволеності значно варіюється серед респондентів, що може бути пов'язано як із особистими переживаннями, так і з умовами, в яких опинилися учасники дослідження.

Що стосується задоволеності партнером, то середнє значення становило 5,76 бала, при медіані у 6 балів та стандартному відхиленні 3,08. Це свідчить про певний рівень стабільності у відносинах, проте також підтверджує, що частина респондентів відчуває труднощі або незадоволеність партнером. Така різноманітність у відповідях може бути зумовлена як індивідуальними проблемами у стосунках, так і загальним напруженням, яке виникає у зв'язку з воєнними обставинами.

Відкритість до експериментів у інтимному житті продемонструвала середнє значення 5,27 бала, з медіаною 5 балів та стандартним відхиленням 3,02. Це вказує на те, що більшість респондентів досить помірно ставляться до експериментів у сексуальному житті, хоча й існує значна частина тих, хто більш відкритий або, навпаки, менш схильний до змін у цій сфері. Такі результати можуть свідчити про обережність або нездатність до змін у часи підвищеного стресу, що також може бути зумовлено як індивідуальними психологічними установками, так і зовнішніми умовами, у яких опинилися учасники дослідження. Загалом, результати дослідження демонструють значні індивідуальні відмінності у частоті сексуальних контактів, рівні задоволеності сексуальним життям і партнером, а також відкритості до експериментів.

Таблиця 3.3

Результати шкали сприйнятого стресу (PSS)

Змінна	Медіана	Середнє	Стандартне відхилення	Мін.	Макс.
Рівень сприйнятого стресу	19	19,04	12,13	0	40

Було проведено аналіз рівня сприйнятого стресу серед респондентів за допомогою шкали сприйнятого стресу (PSS), результати якого наведені в табл. 3.3. Медіана рівня сприйнятого стресу склала 19 балів, що свідчить про середній рівень стресу серед більшості учасників дослідження. Це значення підтверджується також середнім рівнем стресу, який становить 19,04 бала.

Однак, стандартне відхилення в 12,13 бала вказує на те, що між респондентами існує значна варіативність у рівнях сприйняття стресу. Це означає, що хоча більшість респондентів знаходяться на середньому рівні стресу, є також значна частина як з дуже низькими, так і з дуже високими рівнями сприйняття стресових ситуацій.

Мінімальне значення рівня стресу дорівнює 0, що свідчить про те, що деякі учасники зовсім не відчували стресу, незважаючи на воєнні обставини, в яких вони перебували. Максимальне значення в 40 балів, навпаки, демонструє, що певна частина респондентів перебуває у стані дуже високого стресу. Такий широкий діапазон (від 0 до 40) підкреслює, що війна та її наслідки впливають на людей по-різному, залежно від їх індивідуальних обставин, психічного стану та соціальних умов.

Таблиця 3.4

Результати опитувальника MSQ

Змінна	Медіана	Середнє	Стандартне відхилення	Мін.	Макс.
Сексуальна впевненість	9	9,73	6,16	0	20
Сексуальна одержимість	12	10,52	5,94	0	20
Інтернальний локус сексуального контролю	10	10,14	6,23	0	20
Сексуальне самоусвідомлення	9	9,25	6,24	0	20
Сексуальна мотивація	11	10,99	5,89	0	20
Сексуальна тривога	11	10,65	6,28	0	20
Сексуальна асертивність	10	10,66	6,27	0	20
Сексуальна депресія	10	9,85	6,14	0	20
Екстернальний локус сексуального контролю	11	10,57	5,78	0	20
Сексуальний моніторинг	9	9,71	5,95	0	20

Страх сексуальних стосунків	9	9,29	5,76	0	20
Сексуальне задоволення	10	9,86	6,08	0	20

Було проведено детальний аналіз результатів опитувальника MSQ, що дозволяє оцінити різноманітні аспекти сексуальної поведінки та самоусвідомлення респондентів в умовах воєнного стану. У таблиці 3.4 представлені різні змінні, що характеризують сексуальні установки, мотивації та емоційні реакції досліджуваних.

Медіана сексуальної впевненості становила 9 балів, а середнє значення – 9,73, при цьому стандартне відхилення склало 6,16, що свідчить про значну варіативність у відчуттях респондентів щодо власної впевненості у сексуальній сфері. Деякі учасники можуть мати високий рівень впевненості, тоді як інші відчувають невпевненість у собі, що може бути пов'язано зі стресовими ситуаціями під час війни. Сексуальна одержимість, навпаки, мала медіану 12 балів, що є дещо вищим, ніж інші показники, із середнім значенням 10,52. Це може вказувати на те, що частина респондентів демонструє більш підвищений інтерес до сексуальної сфери, який, можливо, є способом компенсувати переживання стресу

Інтернальний локус сексуального контролю, який відображає внутрішню відповідальність респондентів за своє сексуальне життя, мав середнє значення 10,14 при медіані 10 балів, що свідчить про середній рівень усвідомлення і контролю над сексуальними взаємодіями. Подібні показники спостерігаються для сексуального самоусвідомлення, яке оцінювалося в середньому на 9,25 бала. Ці дані можуть свідчити про відносну помірність у самоусвідомленні сексуальності, деякі учасники, однак, демонстрували низький рівень цього показника, що може бути зумовлено психологічними впливами війни.

Сексуальна мотивація у респондентів була оцінена на середньому рівні, з медіаною 11 балів і середнім значенням 10,99, що свідчить про те, що респонденти, попри стресові обставини, в цілому не втрачали інтересу до

сексуальної сфери. Проте, сексуальна тривога, середній рівень якої склав 10,65 бала, демонструє, що частина респондентів відчуває помітний рівень занепокоєння стосовно своїх сексуальних взаємодій. Це може бути пов'язано з невизначеністю, спричиненою війною, яка впливає на міжособистісні відносини.

Сексуальна асертивність, яка вимірює здатність респондентів висловлювати свої сексуальні бажання і потреби, також демонструє середній рівень – 10,66 бала. Це означає, що респонденти загалом здатні проявляти ініціативу у сексуальних стосунках, проте є відмінності між окремими учасниками. Сексуальна депресія, яка оцінює рівень емоційних труднощів у сексуальному житті, в середньому склала 9,85 бала, що свідчить про наявність певного рівня емоційного дискомфорту у респондентів, який, ймовірно, зумовлений стресовими умовами воєнного стану.

Екстернальний локус сексуального контролю, що відображає переконання учасників, що їх сексуальне життя контролюється зовнішніми факторами, оцінений на середньому рівні 10,57 бала, що свідчить про те, що деякі респонденти можуть вважати, що їх сексуальні стосунки залежать від зовнішніх обставин. Це підтверджується також результатами сексуального моніторингу, де середнє значення склало 9,71 бала, що свідчить про певний рівень уваги до сексуальних стосунків та спроби контролювати їх розвиток.

Оцінка страху сексуальних стосунків продемонструвала середній рівень – 9,29 бала, що вказує на наявність певної частки респондентів, які можуть відчувати тривогу або страх перед сексуальними контактами. Нарешті, сексуальне задоволення оцінювалося в середньому на 9,86 бала, що свідчить про помірний рівень задоволеності у більшості респондентів, однак варіативність у відповідях свідчить про те, що частина учасників могла відчувати труднощі у досягненні задоволення у сексуальному житті, ймовірно, через вплив стресових факторів.

Таблиця 3.5

Результати методики «Типи сексуальних сценаріїв»

Змінна	Медіана	Середнє	Стандартне відхилення	Мін.	Макс.
Пронатальний	15	16,23	9,71	0	34
Романтичний	18	18,10	10,04	0	35
Ринковий	18	18,24	9,55	1	35
Трансцендентний	17	17,42	10,50	0	34
Платонічно-еротичний	18	18,41	10,94	0	35
Самореалізаційний	23	20,86	9,89	0	35
Патріархальний	21	18,77	10,82	0	35
Інтимний	14	15,94	10,89	0	35
Рекреативний	19	18,19	10,12	0	35
Традиційно-Батьківський	20	18,39	10,29	0	35
Інструментальний	16	17,41	9,20	0	35
Пристрасний	19	18,34	10,36	0	35
Гедоністично-комунікативний	17	17,01	10,78	0	35

Було проведено детальний аналіз результатів методики «Типи сексуальних сценаріїв», які відображають різноманітні способи прояву сексуальності серед респондентів у межах воєнного стану. Кожна змінна, представлена в таблиці, демонструє широкий спектр сексуальних сценаріїв, які варіюються від більш традиційних до експериментальних або нестандартних.

Результати щодо пронатального сценарію, який вказує на сексуальну активність з акцентом на продовження роду, показали медіану 15 балів і середнє значення 16,23 бала зі стандартним відхиленням 9,71. Це свідчить про помірний інтерес до цього типу сексуальної поведінки, але також значну варіативність у

відповідях респондентів, що може бути пов'язано з індивідуальними життєвими обставинами та впливом стресу.

Романтичний сценарій, що відображає акцент на емоційній близькості та коханні, демонструє медіану 18 балів із середнім значенням 18,10 бала і стандартним відхиленням 10,04. Це свідчить про те, що респонденти в цілому зберігають інтерес до романтичної взаємодії, але також існує значна група людей, для яких цей аспект не є пріоритетним.

Ринковий сценарій, який відображає сексуальну поведінку як товарно-грошовий обмін або спосіб отримання певних благ, також мав середнє значення 18,24 бала при медіані 18 балів і стандартному відхиленні 9,55. Це може свідчити про те, що в умовах війни цей тип сценарію набуває певної актуальності для частини вибірки, можливо через економічну нестабільність або інші фактори.

Трансцендентний сценарій, який акцентує увагу на духовному аспекті сексуальних стосунків, показав середнє значення 17,42 бала і стандартне відхилення 10,50, що свідчить про досить широкий розкид відповідей. Для деяких респондентів духовний аспект є важливим, тоді як інші, ймовірно, не надають йому значної уваги.

Платонічно-еротичний сценарій, що відображає поєднання емоційної близькості з еротичними проявами, має медіану 18 і середнє значення 18,41 бала, що демонструє значний інтерес до цього типу сексуальних стосунків. Це може бути пов'язано з пошуком глибшої емоційної близькості в умовах стресу.

Самореалізаційний сценарій показав найвищі показники серед усіх сценаріїв, з медіаною 23 бала і середнім значенням 20,86 бала, що свідчить про те, що для багатьох респондентів сексуальність є способом самовираження та особистісної реалізації. Стандартне відхилення в 9,89 бала свідчить про значну варіативність у ставленні до цього аспекту.

Патріархальний сценарій, який відображає традиційні гендерні ролі у сексуальних стосунках, показав середнє значення 18,77 бала зі стандартним відхиленням 10,82. Це вказує на те, що частина респондентів все ще

притримується традиційних уявлень про гендерні ролі у сексуальних стосунках, хоча існує значна група, для якої ці уявлення не є актуальними.

Інтимний сценарій, який акцентує увагу на тісному емоційному та фізичному контакті, мав медіану 14 балів і середнє значення 15,94 бала. Це свідчить про дещо нижчу популярність цього сценарію, хоча й існує варіативність у його прийнятті респондентами.

Рекреативний сценарій, який орієнтований на задоволення та розвагу, показав середнє значення 18,19 бала і стандартне відхилення 10,12, що свідчить про значний інтерес до сексуальних взаємодій для задоволення, особливо в умовах підвищеного стресу.

Традиційно-батьківський сценарій, який відображає роль сексуальності у контексті виховання дітей, також демонструє відносно високі показники з медіаною 20 бала і середнім значенням 18,39 бала. Це вказує на важливість традиційних сімейних цінностей для значної частини респондентів.

Інструментальний сценарій, що розглядає сексуальність як засіб досягнення певних цілей, мав середнє значення 17,41 бала, що вказує на те, що цей тип сексуальної поведінки має помірний рівень поширеності серед респондентів.

Пристрасний сценарій з середнім значенням 18,34 бала відображає високий рівень емоційної та фізичної енергії у сексуальних стосунках, що може свідчити про те, що для значної частини вибірки пристрась є важливим аспектом сексуального життя.

Нарешті, гедоністично-комунікативний сценарій, який поєднує задоволення і спілкування, мав середнє значення 17,01 бала, що свідчить про помірний інтерес до цього типу сценарію серед респондентів, хоча для частини вибірки цей аспект сексуальності також є важливим.

Таблиця 3.6

Результати методики «Суб'єктивного сексуального благополуччя»

Змінна	Медіана	Середнє	Стандартне відхилення	Мін.	Макс.
Можливість актуалізувати сексуальність	19	18,28	11,06	0	36
Сексуальна потреба	16	16,82	11,28	0	36
Кількісний показник як умова благополуччя	20	18,89	10,9	0	36
Задоволеність сексуальними стосунками	17	17,35	11,03	0	36
Задоволеність якістю стосунків	17	18,29	10,97	0	36
Стосунки як основа сексуального благополуччя	14	15,96	9,95	0	36
Сексуальна комунікація партнерів	17	16,71	10,9	0	35
Суб'єктивне сексуальне благополуччя	17	17,04	4,35	7	27

Аналіз результатів методики «Суб'єктивного сексуального благополуччя» дозволяє оцінити, наскільки респонденти відчувають задоволеність своєю сексуальністю та якістю сексуальних стосунків в умовах воєнного стану. Показник можливості актуалізувати свою сексуальність демонструє середнє значення 18,28 бала при медіані 19, що свідчить про те, що більшість респондентів має відносно позитивне сприйняття своєї здатності проявляти сексуальність. Однак значне стандартне відхилення в 11,06 бала вказує на те, що частина учасників відчуває певні труднощі у цьому аспекті, ймовірно, під впливом стресових обставин війни.

Сексуальна потреба, яка оцінює внутрішнє бажання сексуальної активності, має середнє значення 16,82 бала і медіану 16, що вказує на дещо нижчий рівень сексуальних потреб у вибірці. Це може свідчити про зниження рівня лібідо у частини респондентів, що знову ж таки може бути пов'язано із зовнішніми факторами, як-от стрес або зміна життєвих обставин під час війни.

Кількісний показник як умова благополуччя, тобто важливість кількості сексуальних контактів для загального задоволення, показав середнє значення 18,89 бала і медіану 20. Це вказує на те, що для багатьох респондентів кількість сексуальних контактів є важливим чинником для відчуття сексуального благополуччя, проте значна варіативність у відповідях демонструє, що це не єдина умова для всіх учасників.

Задоволеність сексуальними стосунками має середнє значення 17,35 бала при медіані 17, що вказує на середній рівень задоволеності серед респондентів. Стандартне відхилення в 11,03 бала свідчить про те, що частина учасників може відчувати певні проблеми або незадоволеність у своїх сексуальних стосунках, особливо в умовах стресу.

Аналіз показника задоволеності якістю стосунків демонструє середнє значення 18,29 бала і медіану 17, що вказує на відносно позитивну оцінку якості сексуальних взаємин у респондентів. Однак і тут спостерігається значне стандартне відхилення, що свідчить про суттєві індивідуальні відмінності у сприйнятті якості стосунків.

Цікаво, що стосунки як основа сексуального благополуччя отримали нижчі показники порівняно з іншими змінними: середнє значення 15,96 бала і медіана 14. Це може свідчити про те, що для деяких респондентів якість стосунків не є основним фактором для відчуття сексуального благополуччя, хоча для інших цей аспект залишається важливим.

Сексуальна комунікація між партнерами оцінена в середньому на 16,71 бала при медіані 17. Це вказує на середній рівень відкритості та здатності обговорювати сексуальні питання між партнерами. Знову ж таки, стандартне

відхилення свідчить про значні індивідуальні відмінності, де частина респондентів може мати труднощі у сексуальній комунікації.

Нарешті, загальний показник суб'єктивного сексуального благополуччя становить середнє значення 17,04 бала, з медіаною 17 і відносно невеликим стандартним відхиленням у 4,35 бала. Це вказує на те, що респонденти в цілому відчують помірний рівень задоволення своєю сексуальністю, причому відмінності між ними менш виражені, ніж за іншими показниками.

Проведений аналіз виявив значну варіативність у частоті сексуальних контактів, рівні задоволеності сексуальним життям і партнером, а також у відкритості до експериментів. Важливою знахідкою дослідження є те, що, попри кризові обставини воєнного стану, більшість респондентів продовжують зберігати інтерес до сексуальної сфери та знаходити підтримку в партнерських стосунках. Проте значні індивідуальні відмінності у сприйнятті стресу та задоволеності сексуальними взаєминами підкреслюють важливість врахування психологічних та соціальних факторів, які можуть впливати на сексуальне життя в умовах підвищеного стресу.

3.2. Гендерні відмінності у сексуальності в умовах воєнного стану

Дослідження особливостей сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану дозволяє глибше зрозуміти, як стрес і кризові ситуації впливають на сексуальне життя та сексуальне благополуччя обох гендерів. Війна значно змінює не лише психоемоційний стан людей, але й їхні стосунки з партнерами, що відображається на рівні задоволеності сексуальними стосунками, сексуальною активністю та загальним суб'єктивним благополуччям. У цьому підрозділі представлені результати дослідження, яке розкриває відмінності між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки у сприйнятті своєї сексуальності, здатності адаптуватися до нових умов та рівні стресу, що виникає в результаті війни.

Таблиця 3.7

**Результати встановлення відмінностей в особливостях сексуального життя
(u-критерій Мана-Уїтні)**

Змінна	p-значущість	Сила ефекту	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як жінки
Задоволеність сексуальним життям	0,007*	0,356	4,82	6,53
Задоволеність партнером	0,622	0,065	5,87	5,62
Відкритість до експериментів	0,002*	0,406	4,38	6,44

Аналіз результатів, представлених у табл. 3.7, дає змогу виявити відмінності між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки у задоволеності сексуальним життям, партнером та відкритістю до сексуальних експериментів в умовах воєнного стану. За результатами u-критерію Мана-Уїтні було виявлено статистично значущу різницю між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки щодо задоволеності сексуальним життям, що підтверджується p-значущістю 0,007 і силою ефекту 0,356. Середнє значення задоволеності сексуальним життям серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки становить 4,82 бала, тоді як серед осіб, які ідентифікують себе як жінки цей показник значно вищий – 6,53 бала. Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, попри воєнний стан, загалом більше задоволені своїм сексуальним життям порівняно з особами, які ідентифікують себе як

чоловіки. Ці відмінності можуть бути пов'язані з різним сприйняттям сексуальних взаємин або з різною здатністю адаптуватися до стресових умов.

Щодо задоволеності партнером, значущих відмінностей між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки не було виявлено, оскільки p -значущість становить 0,622, що є значно вищим за порогове значення для статистичної значущості. Сила ефекту також є низькою – 0,065. Середні значення задоволеності партнером майже однакові: 5,87 бала у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і 5,62 у осіб, які ідентифікують себе як жінки. Це може свідчити про те, що як особи, які ідентифікують себе як чоловіки, так і особи, які ідентифікують себе як жінки однаково оцінюють своїх партнерів, незважаючи на зовнішні фактори, такі як війна.

Найбільш помітною є різниця у відкритості до сексуальних експериментів. За цією змінною також було виявлено статистично значущу різницю (p -значущість 0,002) з досить сильною силою ефекту – 0,406. Середнє значення відкритості до експериментів серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки становить 4,38 бала, тоді як серед осіб, які ідентифікують себе як жінки цей показник значно вищий – 6,44 бала. Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки під час війни виявляють більшу відкритість до нових сексуальних дослідів, що може бути пов'язано з пошуком нових форм сексуальної близькості або прагненням адаптуватися до нових життєвих обставин через експерименти у сексуальних стосунках. Особи, які ідентифікують себе як чоловіки ж, у свою чергу, демонструють меншу готовність до таких змін.

Таблиця 3.8

Результати встановлення відмінностей в рівні сприйнятого стресу (u-критерій Мана-Уїтні)

Змінна	р-значущість	Сила ефекту	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як жінки
Рівень сприйнятого стресу	0,004	0,380	22,3	14,7

Аналіз результатів, представлених у табл. 3.8, показує суттєві гендерні відмінності в рівні сприйнятого стресу в умовах воєнного стану. За допомогою u-критерію Мана-Уїтні було встановлено статистично значущу різницю між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки щодо рівня стресу. р-значущість становить 0,004, що свідчить про те, що різниця між групами є значущою, а сила ефекту, яка дорівнює 0,380, вказує на середній розмір ефекту. Це означає, що воєнні обставини по-різному впливають на рівень стресу.

Середнє значення рівня сприйнятого стресу серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки становить 22,3 бала, що є значно вищим, ніж середній показник серед осіб, які ідентифікують себе як жінки – 14,7 бала. Така різниця може вказувати на те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки в умовах війни відчувають більший психологічний тиск і сильніше реагують на стресові ситуації, ніж особи, які ідентифікують себе як жінки. Ці дані можуть бути зумовлені різними соціальними ролями, відповідальністю або очікуваннями, які покладаються на осіб, які ідентифікують себе як чоловіки у суспільстві під час конфліктів, а також специфікою їх емоційної реакції на кризові ситуації. Особи, які ідентифікують себе як чоловіки, можливо, більшою мірою відчувають

відповідальність за захист сім'ї чи залученість у військові дії, що призводить до вищого рівня стресу.

У осіб, які ідентифікують себе як жінки, середнє значення рівня стресу становить 14,7 бала, що свідчить про нижчий рівень сприйнятого стресу порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки. Це може пояснюватися тим, що особи, які ідентифікують себе як жінки в умовах війни можуть знаходити інші способи впоратися зі стресом, наприклад, через емоційну підтримку від близьких або через більшу соціальну мережу підтримки. Крім того, можливим фактором є те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, хоч і переживають війну, можуть демонструвати більшу емоційну гнучкість або пристосованість до стресових обставин.

Таблиця 3.9

Результати встановлення відмінностей в шкалах опитувальника MSQ (u-критерій Мана-Уїтні)

Змінна	p-значущість	Сила ефекту	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як жінки
Сексуальна впевненість	0,045*	0,264	8,53	11,32
Сексуальна одержимість	0,984	0,003	10,47	10,59
Інтернальний локус сексуального контролю	0,673	0,056	10,42	9,76
Сексуальне самоусвідомлення	0,585	0,072	8,89	9,74

Сексуальна мотивація	0,039*	0,272	9,8	12,56
Сексуальна тривога	0,503	0,088	11	10,18
Сексуальна асертивність	0,886	0,019	10,53	10,82
Сексуальна депресія	0,728	0,046	9,64	10,12
Екстернальний локус сексуального контролю	0,602	0,069	10,8	10,26
Сексуальний моніторинг	0,047*	0,241	8,64	11,12
Страх сексуальних стосунків	0,478	0,094	9,71	8,74
Сексуальне задоволення	0,666	0,057	10,13	9,5

Аналіз табл. 3.9, що відображає результати опитувальника MSQ за допомогою u -критерію Мана-Уїтні, дозволяє виявити гендерні відмінності в різних аспектах сексуальної поведінки та установки в умовах воєнного стану. Одним із ключових показників є сексуальна впевненість, де було виявлено статистично значущу різницю між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки (p -значущість 0,045). Середній показник сексуальної впевненості у осіб, які ідентифікують себе як жінки значно вищий і становить 11,32 бала, тоді як у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки цей показник досягає лише 8,53 бала. Сила ефекту в 0,264 свідчить про помірну різницю між групами, що вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як жінки в умовах стресу війни можуть відчувати більшу впевненість у сексуальних взаєминах порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки. Це може бути пов'язано з тим, що особи, які ідентифікують себе як жінки краще

адаптуються до складних ситуацій або знаходять емоційну підтримку в сексуальних стосунках.

Що стосується сексуальної одержимості, різниця між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки виявилася незначною (p -значущість 0,984), із середніми значеннями 10,47 у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і 10,59 у осіб, які ідентифікують себе як жінки. Це свідчить про те, що рівень нав'язливих думок про сексуальні стосунки є приблизно однаковим у обох групах, що може означати стабільний рівень інтересу до сексуальних взаємин.

Інтернальний локус сексуального контролю, який вказує на відчуття контролю над сексуальним життям, також не демонструє суттєвих відмінностей між гендерами (p -значущість 0,673), з середніми значеннями 10,42 у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і 9,76 у осіб, які ідентифікують себе як жінки. Це свідчить про те, що обидві групи приблизно однаково відчують відповідальність за свої сексуальні стосунки.

Сексуальна мотивація є ще одним показником, де було виявлено значущу різницю між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки (p -значущість 0,039). Середній показник серед осіб, які ідентифікують себе як жінки становить 12,56 бала, тоді як у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки – 9,8 бала. Це може свідчити про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки під час війни більше мотивовані до сексуальних взаємин, що, можливо, є спробою знайти емоційне задоволення або відчуття стабільності в сексуальних стосунках.

Результати щодо сексуального моніторингу також виявляють статистично значущі відмінності (p -значущість 0,047). Особи, які ідентифікують себе як жінки, в середньому, демонструють вищий рівень сексуального моніторингу (11,12 бала) порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки (8,64 бала), що може свідчити про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки більше звертають увагу на свої сексуальні взаємини, аналізуючи їхню динаміку та

якість. Це може бути пов'язано з тим, що особи, які ідентифікують себе як жінки під час стресових періодів схильні більше фокусуватися на взаєминах як способі вирішення емоційних проблем.

Інші показники, такі як сексуальна тривога, асертивність, депресія, екстернальний локус сексуального контролю, страх сексуальних стосунків та сексуальне задоволення, не показали суттєвих відмінностей між обома групами. Це свідчить про те, що в умовах воєнного стану рівень тривожності, здатність висловлювати сексуальні потреби та задоволеність сексуальними стосунками залишається стабільним незалежно від гендеру.

Таблиця 3.10

Результати встановлення відмінностей в особливості прояву типів сексуальних сценаріїв (u-критерій Мана-Уїтні)

Змінна	р-значущість	Сила ефекту	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як жінки
Пронатальний	0,945	0,009	16,1	16,4
Романтичний	0,154	0,188	19,5	16,2
Ринковий	0,886	0,019	18	18,6
Трансцендентний	0,171	0,181	18,8	15,6
Платонічно-еротичний	0,049*	0,220	20,2	16,1
Самореалізаційний	0,781	0,037	20,5	21,3
Патріархальний	0,729	0,046	18,2	19,5
Інтимний	0,045*	0,253	17,9	13,4
Рекреативний	0,656	0,059	17,9	18,6
Традиційно-Батьківський	0,526	0,084	19	17,5

Інструментальний	0,414	0,108	18,2	16,3
Пристрасний	0,996	0,001	18,4	18,3
Гедоністично-комунікативний	0,855	0,024	16,6	17,5

Аналіз табл. 3.10, яка відображає результати дослідження відмінностей у проявах типів сексуальних сценаріїв між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки за допомогою u-критерію Мана-Уїтні, демонструє, що більшість сексуальних сценаріїв не показують суттєвих гендерних відмінностей, за винятком декількох змінних. Наприклад, пронатальний сценарій, який відображає прагнення до народження дітей через сексуальні стосунки, не демонструє значущих відмінностей між двома групами (р-значущість 0,945), із середніми значеннями 16,1 у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та 16,4 у осіб, які ідентифікують себе як жінки. Це свідчить про те, що в обох групах сексуальна поведінка не сильно орієнтована на продовження роду в умовах воєнного стану.

Однак, романтичний сценарій, який включає емоційну близькість і кохання у сексуальних стосунках, хоча і не показав статистично значущих відмінностей (р-значущість 0,154), демонструє тенденцію до того, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки більше схильні до романтичного підходу в сексуальних стосунках (середнє значення 19,5), ніж особи, які ідентифікують себе як жінки (16,2). Це може свідчити про те, що під час стресових ситуацій, таких як війна, особи, які ідентифікують себе як чоловіки можуть частіше шукати емоційну підтримку через романтичні стосунки.

Важливою змінною, яка показала статистично значущі гендерні відмінності, є платонічно-еротичний сценарій, що поєднує емоційну близькість із еротичними проявами. Р-значущість 0,049 і сила ефекту 0,220 свідчать про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки значно більше схильні до цього типу сценарію (середнє значення 20,2), ніж особи, які ідентифікують себе як

жінки (16,1). Це може вказувати на те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки частіше поєднують сексуальну активність з емоційною близькістю, використовуючи сексуальність як спосіб подолання стресу.

Інтимний сценарій також показав статистично значущі відмінності (p -значущість 0,045), з помітно вищим середнім значенням у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки (17,9) порівняно з особами, які ідентифікують себе як жінки (13,4). Сила ефекту 0,253 свідчить про помітну різницю у схильності до сексуальних стосунків між гендерами, де особи, які ідентифікують себе як чоловіки проявляють більшу зацікавленість в сексуальній близькості. Ця відмінність може бути пояснена тим, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки в умовах воєнного стану прагнуть більшої фізичної та емоційної близькості, використовуючи сексуальні стосунки як спосіб стабілізації свого психологічного стану.

Інші сценарії, такі як самореалізаційний, патріархальний, рекреативний та традиційно-батьківський, не показали значущих відмінностей між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки. Це вказує на те, що обидві групи мають схожі погляди на ці аспекти сексуальних взаємин під час воєнного стану, що може бути результатом універсальної важливості певних цінностей і потреб, незалежно від гендеру.

Таблиця 3.11

Результати встановлення відмінностей в рівні суб'єктивного сексуального благополуччя (u -критерій Мана-Уїтні)

Змінна	p -значущість	Сила ефекту	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки	Середнє серед осіб, які ідентифікують себе як жінки

Можливість актуалізувати сексуальність	0,012	0,332	15,6	21,8
Сексуальна потреба	0,042	0,266	14,5	19,9
Кількісний показник як умова благополуччя	0,006	0,363	16	22,7
Задоволеність сексуальними стосунками	0,128	0,201	15,7	19,6
Задоволеність якістю стосунків	0,440	0,102	17,4	19,5
Стосунки як основа сексуального благополуччя	0,843	0,026	15,5	16,6
Сексуальна комунікація партнерів	0,001	0,468	13	21,7
Суб'єктивне сексуальне благополуччя	0,001	0,703	14,9	19,8

Аналіз результатів, представлених у таблиці 3.11, дозволяє виявити суттєві гендерні відмінності у рівні суб'єктивного сексуального благополуччя між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану. Однією з найбільш помітних змінних є можливість актуалізувати свою сексуальність, де р-значущість становить 0,012, а сила ефекту 0,332. Середнє значення серед осіб, які ідентифікують себе як жінки (21,8 бала) є значно вищим, ніж серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки (15,6 бала), що свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, ймовірно, почуваються більш здатними до реалізації своєї сексуальності в умовах війни. Цей результат може відображати адаптивні особливості осіб, які

ідентифікують себе як жінки у кризових ситуаціях або їхню здатність краще підтримувати сексуальні взаємини навіть під час стресу.

Подібна картина спостерігається і щодо сексуальної потреби. Рівень цього показника у осіб, які ідентифікують себе як жінки також значно вищий (19,9 бала) порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки (14,5 бала), що підтверджується р-значущістю 0,042 і силою ефекту 0,266. Це може вказувати на те, що особи, які ідентифікують себе як жінки в умовах війни продовжують відчувати вищу потребу в сексуальних взаєминах, що, можливо, є способом збереження емоційної рівноваги або пошуку підтримки в партнерстві

Кількісний показник як умова благополуччя також демонструє значущі гендерні відмінності (р-значущість 0,006, сила ефекту 0,363), де середнє значення серед осіб, які ідентифікують себе як жінки складає 22,7 бала, тоді як серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки – 16. Це свідчить про те, що для осіб, які ідентифікують себе як жінки кількість сексуальних контактів відіграє більшу роль у відчутті сексуального благополуччя, тоді як для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки цей аспект є менш важливим.

Цікаво, що показник задоволеності сексуальними стосунками хоча й не показав статистично значущих відмінностей (р-значущість 0,128), все ж демонструє певну тенденцію до вищої задоволеності серед осіб, які ідентифікують себе як жінки (19,6 бала) порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки (15,7 бала). Це може бути свідченням того, що особи, які ідентифікують себе як жінки в умовах війни знаходять більше емоційного комфорту та задоволення в сексуальних стосунках.

Що стосується задоволеності якістю стосунків, гендерні відмінності також не є статистично значущими (р-значущість 0,440), однак середні значення свідчать про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки (19,5 бала) дещо більш задоволені якістю своїх стосунків порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки (17,4 бала). Можливо, це вказує на більшу стійкість осіб, які

ідентифікують себе як жінки у збереженні емоційної близькості та підтримки стосунків під час кризових ситуацій.

Одним із найпомітніших результатів є показник сексуальної комунікації між партнерами, де p -значущість становить 0,001, а сила ефекту 0,468. Середнє значення серед осіб, які ідентифікують себе як жінки (21,7 бала) значно перевищує показник серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки (13). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки більш відкриті до обговорення питань, пов'язаних із сексуальністю, і краще комунікують зі своїми партнерами з цього приводу, що може сприяти їхньому відчуттю сексуального благополуччя.

Найбільш значущою відмінністю є загальний показник суб'єктивного сексуального благополуччя, де p -значущість становить 0,001, а сила ефекту досягає 0,703. Середнє значення серед осіб, які ідентифікують себе як жінки (19,8 бала) значно перевищує аналогічний показник у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки (14,9 бала), що вказує на суттєво вищий рівень задоволеності сексуальним життям серед осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану. Це може бути зумовлено тим, що особи, які ідентифікують себе як жінки знаходять в сексуальних взаєминах більший емоційний ресурс і здатність до стабілізації свого психологічного стану в період стресу.

Результати дослідження показують, що в умовах воєнного стану існують суттєві гендерні відмінності у задоволеності сексуальним життям, відкритості до експериментів та рівні сприйнятого стресу. Особи, які ідентифікують себе як жінки, загалом, демонструють вищий рівень задоволеності сексуальними стосунками, більшу відкритість до сексуальних експериментів та нижчий рівень сприйнятого стресу порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки. Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, можливо, краще адаптуються до стресових умов і знаходять більше емоційного ресурсу у своїх сексуальних стосунках, тоді як особи, які ідентифікують себе як чоловіки відчувають більший психологічний тиск.

3.3. Дослідження гендерних відмінностей у сприйнятті та вираженні сексуальності під час війни

Дослідження гендерних відмінностей у сприйнятті та вираженні сексуальності під час воєнного стану є важливим аспектом вивчення психологічного та емоційного впливу кризових ситуацій на міжособистісні стосунки. Війна та стрес, що супроводжують її, значно змінюють не лише психоемоційний стан людей, але й їхнє сексуальне життя. У цьому підрозділі аналізуються кореляційні взаємозв'язки між задоволеністю сексуальним життям, сексуальним благополуччям, рівнем стресу та різними типами сексуальних сценаріїв серед двох груп. Особливу увагу було приділено гендерним відмінностям у сприйнятті сексуальності в умовах війни, а також впливу стресу на сексуальні взаємини.

Таблиця 3.12

Кореляційний аналіз особливостей сексуального життя, сприйнятого стресу, зі шкалами суб'єктивного сексуального благополуччя серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки

Змінна	Задоволеність сексуальним	Задоволеність партнером	Відкритість до експериментів	Рівень сприйнятого стресу
Можливість актуалізувати сексуальність	-0,381*	0,082	-0,269	0,005
Сексуальна потреба	-0,092	0,127	-0,067	-0,026
Кількісний показник як умова благополуччя	-0,026	0,121	-0,50	0,134

Задоволеність сексуальними стосунками	-0,283	0,003	0,118	0,047
Задоволеність якістю стосунків	0,089	0,166	-0,361*	-0,121
Стосунки як основа сексуального благополуччя	-0,218	0,065	-0,107	0,312*
Сексуальна комунікація партнерів	0,157	-0,213	-0,055	-0,175
Суб'єктивне сексуальне благополуччя	-0,219	0,072	-0,342*	0,065

Аналіз кореляційного зв'язку між особливостями сексуального життя, рівнем сприйнятого стресу та шкалами суб'єктивного сексуального благополуччя серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, представленого в табл. 3.12, демонструє важливі взаємозв'язки, які відображають вплив стресу та індивідуальних психологічних особливостей на сексуальність в умовах воєнного стану.

Найбільш помітною є негативна кореляція між можливістю актуалізувати сексуальність і задоволеністю сексуальним життям (-0,381), що є статистично значущою. Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які менше здатні реалізувати свою сексуальність, відчують нижчий рівень задоволеності сексуальними стосунками. Ймовірно, це пов'язано з тим, що у складних умовах війни особи, які ідентифікують себе як чоловіки можуть зіткнутися з труднощами у прояві своєї сексуальності, що негативно впливає на їхню задоволеність сексуальним життям. Однак кореляція з рівнем сприйнятого стресу щодо цієї змінної є незначною (0,005), що може свідчити про те, що рівень стресу безпосередньо не впливає на можливість актуалізації сексуальності у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки.

Щодо задоволеності партнером, кореляції не виявлено, що вказує на відсутність прямого зв'язку між рівнем стресу або сексуальними потребами осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і їхнім ставленням до партнера. Це може

свідчити про те, що задоволеність партнером залишається відносно стабільною навіть в умовах стресових ситуацій, як-от війна

Негативна кореляція між задоволеністю якістю стосунків і відкритістю до експериментів (-0,361) також є статистично значущою. Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які менше відкриті до експериментів у сексуальних стосунках, менш задоволені їхньою якістю. Це може відображати те, що відсутність новизни чи різноманітності в сексуальних стосунках впливає на загальну оцінку якості стосунків осіб, які ідентифікують себе як чоловіки.

Особливо цікавою є позитивна кореляція між стосунками як основою сексуального благополуччя і рівнем сприйнятого стресу (0,312). Це може свідчити про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які більшою мірою сприймають стосунки як важливу складову свого сексуального благополуччя, водночас відчують вищий рівень стресу. Така взаємозалежність може вказувати на те, що під час війни, коли стосунки стають основою для емоційної стабільності, підвищення стресу змушує осіб, які ідентифікують себе як чоловіки більше залежати від сексуальних стосунків для збереження свого психологічного благополуччя

Також варто звернути увагу на статистично значущу негативну кореляцію між суб'єктивним сексуальним благополуччям і відкритістю до експериментів (-0,342). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які менш схильні до експериментів у сексуальному житті, мають нижчий рівень суб'єктивного сексуального благополуччя. Ймовірно, у складних умовах воєнного стану відсутність готовності до нових форм сексуальних взаємин знижує загальне відчуття задоволення своїм сексуальним життям.

Результати кореляційного аналізу показують, що сексуальне благополуччя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки тісно пов'язане з можливістю актуалізувати свою сексуальність, рівнем відкритості до експериментів і тим, наскільки вони сприймають стосунки як основу свого емоційного стану. Хоча рівень сприйнятого стресу впливає на деякі аспекти сексуального життя, його

прямий вплив на загальне сексуальне благополуччя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки залишається обмеженим.

Таблиця 3.13

Кореляційний аналіз особливостях сексуального життя, сприйнятого стресу, зі шкалами суб'єктивного сексуального благополуччя серед осіб, які ідентифікують себе як жінки

Змінна	Задоволеність сексуальним	Задоволеність партнером	Відкритість до експериментів	Рівень сприйнятого стресу
Можливість актуалізувати сексуальність	0,078	-0,077	-0,261	0,026
Сексуальна потреба	0,019	-0,057	0,029	0,115
Кількісний показник як умова благополуччя	-0,007	0,236	-0,161	-0,422*
Задоволеність сексуальними стосунками	0,382*	0,153	-0,424*	0,132
Задоволеність якістю стосунків	-0,215	0,251	0,226	-0,145
Стосунки як основа сексуального благополуччя	-0,149	-0,154	-0,003	-0,143
Сексуальна комунікація партнерів	-0,120	0,361*	0,051	0,026
Суб'єктивне сексуальне благополуччя	-0,052	0,306*	-0,235	-0,156

Аналіз кореляційних взаємозв'язків між особливостями сексуального життя, рівнем сприйнятого стресу та шкалами суб'єктивного сексуального благополуччя серед осіб, які ідентифікують себе як жінки, представлених у табл.

3.13, демонструє важливі тенденції, що відображають вплив цих факторів на жіночу сексуальність в умовах воєнного стану.

Однією з найбільш помітних змінних є задоволеність сексуальним життям, яка показує статистично значущу позитивну кореляцію з задоволеністю сексуальними стосунками (0,382). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які відчують задоволення від своїх сексуальних взаємин, більшою мірою задоволені своїм сексуальним життям загалом. Це важливий показник, який підтверджує, що емоційне і фізичне задоволення у стосунках є важливим компонентом загального сексуального благополуччя осіб, які ідентифікують себе як жінки.

З іншого боку, було виявлено негативну кореляцію між задоволеністю сексуальними стосунками та відкритістю до експериментів (-0,424). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які менш відкриті до експериментів у сексуальному житті, мають нижчий рівень задоволення сексуальними стосунками. Можливо, у часи стресу, як під час війни, особи, які ідентифікують себе як жінки менше схильні до експериментів і це впливає на їхнє загальне відчуття задоволення від сексуальних взаємин.

Особливо цікавою є сильна негативна кореляція між кількісним показником як умовою благополуччя і рівнем сприйнятого стресу (-0,422). Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, для яких кількість сексуальних контактів є важливою умовою благополуччя, відчують значно вищий рівень стресу. Така взаємозалежність може свідчити про те, що під час воєнного стану особи, які ідентифікують себе як жінки, які вважають кількість сексуальних контактів важливим аспектом благополуччя, більше схильні до підвищеного стресу, можливо, через відсутність стабільності чи регулярності у стосунках

Що стосується сексуальної комунікації між партнерами, тут також виявлено статистично значущу позитивну кореляцію із задоволеністю партнером (0,361). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як

жінки, які краще комунікують зі своїм партнером щодо питань сексуальності, в цілому більш задоволені своїм партнером. Такий результат підкреслює важливість відкритого діалогу у стосунках для підтримки високого рівня задоволеності партнером і збереження гармонії у сексуальному житті навіть в умовах стресових обставин.

Загальний рівень суб'єктивного сексуального благополуччя показав помітну позитивну кореляцію із задоволеністю партнером (0,306), що підкреслює значення емоційної та фізичної задоволеності партнером у загальному відчутті сексуального благополуччя осіб, які ідентифікують себе як жінки. Це може свідчити про те, що підтримка емоційної близькості та партнерства відіграє ключову роль для осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах війни, коли інші аспекти життя є нестабільними.

Загальне сексуальне благополуччя осіб, які ідентифікують себе як жінки тісно пов'язане з їхньою здатністю підтримувати якісні стосунки з партнером і комунікувати щодо питань сексуальності. Водночас рівень стресу і відкритість до сексуальних експериментів можуть суттєво впливати на задоволення від сексуального життя, що підкреслює важливість емоційної та фізичної підтримки у стосунках під час кризових ситуацій.

Таблиця 3.14

Кореляційний аналіз особливостей сексуального життя, сприйнятого стресу, суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами опитувальника MSQ серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки

Змінна	Задоволеність сексуальним життям	Задоволеність партнером	Відкритість до експериментів	Рівень сприйнятого стресу	Суб'єктивне сексуальне благополуччя
Сексуальна впевненість	0,046	-0,160	0,109	-0,050	-0,148
Сексуальна одержимість	0,200	-0,106	-0,141	-0,083	0,063
Інтернальний локус сексуального контролю	-0,071	0,022	-0,347*	0,066	-0,050
Сексуальне самоусвідомлення	-0,126	0,130	0,099	-0,000	0,015
Сексуальна мотивація	0,138	-0,118	-0,140	0,114	-0,225
Сексуальна тривога	0,023	-0,063	0,012	0,015	0,058
Сексуальна асертивність	0,023	-0,154	0,132	-0,106	0,011
Сексуальна депресія	-0,006	0,010	-0,119	0,082	0,114
Екстернальний локус сексуального контролю	0,241*	-0,130	-0,277*	-0,166	-0,112
Сексуальний моніторинг	-0,036	0,379*	0,052	-0,162	0,205
Страх сексуальних стосунків	0,059	-0,126	-0,153	0,119	0,298*
Сексуальне задоволення	0,079	0,198	-0,150	-0,132	-0,234

Аналіз табл. 3.14, яка представляє кореляційні зв'язки між особливостями сексуального життя, рівнем сприйнятого стресу, суб'єктивним сексуальним благополуччям та шкалами опитувальника MSQ серед осіб, які ідентифікують

себе як чоловіки, демонструє важливі взаємозв'язки, що впливають на чоловічу сексуальність в умовах воєнного стану.

Одна з найбільш помітних змінних – це екстернальний локус сексуального контролю, який показує позитивну кореляцію із задоволеністю сексуальним життям (0,241). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які вважають, що їхнє сексуальне життя контролюється зовнішніми обставинами, мають вищу задоволеність сексуальними стосунками. Можливо, в умовах війни зовнішні обставини грають визначальну роль для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки, і ті, хто приймає цей вплив, відчують менший тиск на свої сексуальні стосунки, що підвищує їхню задоволеність.

Також цікаво, що інтернальний локус сексуального контролю негативно корелює з відкритістю до експериментів (-0,347). Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які більше покладаються на власний контроль у сексуальних стосунках, менш відкриті до нових експериментів у сексуальному житті. Це може відображати більшу консервативність або небажання змінювати звичні моделі поведінки у складних життєвих умовах, таких як війна.

Задоволеність партнером позитивно корелює із сексуальним моніторингом (0,379), що свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які більше уваги приділяють сексуальним аспектам своїх стосунків і аналізують їх, частіше задоволені своїм партнером. Цей результат вказує на важливість усвідомленого підходу до сексуальних стосунків і значення комунікації та взаєморозуміння між партнерами для збереження емоційної близькості та гармонії у стосунках.

Ще одним важливим результатом є те, що страх сексуальних стосунків позитивно корелює із суб'єктивним сексуальним благополуччям (0,298). Це досить неочікуваний результат, оскільки звичайно страхи у сексуальних стосунках знижують загальне відчуття благополуччя. Однак у контексті воєнного стану це може свідчити про те, що певний рівень обережності чи страху може мотивувати осіб, які ідентифікують себе як чоловіки бути більш обачними

у своїх сексуальних стосунках, що, в свою чергу, підвищує їхнє відчуття контролю над ситуацією і суб'єктивне благополуччя.

Цікаво також, що екстернальний локус сексуального контролю показує негативну кореляцію з відкритістю до експериментів (-0,277). Це означає, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які вважають, що їх сексуальне життя контролюється зовнішніми чинниками, менш схильні до сексуальних експериментів. Можливо, це пов'язано з тим, що такі особи, які ідентифікують себе як чоловіки більше залежать від зовнішніх умов і тому відчують менший контроль над можливістю змін у своєму сексуальному житті.

Варто звернути увагу на те, що більшість інших змінних, таких як сексуальна впевненість, сексуальна одержимість, сексуальне самоусвідомлення, не показали статистично значущих кореляцій із задоволеністю сексуальним життям чи партнером, що може свідчити про те, що ці аспекти не є ключовими для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки у даних обставинах. Наприклад, сексуальна мотивація не демонструє суттєвого впливу на загальне сексуальне благополуччя, що може свідчити про знижену важливість цієї змінної в умовах підвищеного стресу.

Чоловіче сексуальне благополуччя в умовах воєнного стану значною мірою залежить від їхнього ставлення до зовнішнього контролю у сексуальних стосунках, від здатності аналізувати та моніторити свої взаємини з партнером, а також від рівня страху чи обережності в сексуальних взаєминах. Ці аспекти підкреслюють важливість емоційного та психологічного контексту в сексуальному житті осіб, які ідентифікують себе як чоловіки під час кризових ситуацій.

Таблиця 3.15

Кореляційний аналіз особливостях сексуального життя, сприйнятого стресу, суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами опитувальника MSQ серед осіб, які ідентифікують себе як жінки

Змінна	Задоволеність сексуальним життям	Задоволеність партнером	Відкритість до експериментів	Рівень сприйнятого стресу	Суб'єктивне сексуальне благополуччя
Сексуальна впевненість	-0,244	0,045	0,309	-0,170	-0,344*
Сексуальна одержимість	-0,180	-0,093	0,028	0,303*	-0,012
Інтернальний локус сексуального контролю	0,016	0,244	0,096	0,122	-0,256
Сексуальне самоусвідомлення	0,219	0,035	0,320*	-0,022	-0,323*
Сексуальна мотивація	0,272	-0,086	-0,101	0,023	-0,158
Сексуальна тривога	0,196	-0,068	-0,038	0,212	0,166
Сексуальна асертивність	-0,089	0,228	-0,077	-0,328*	0,184
Сексуальна депресія	0,264	0,250	0,102	-0,021	0,033
Екстернальний локус сексуального контролю	-0,130	-0,259	-0,025	-0,158	0,141
Сексуальний моніторинг	-0,278	0,021	0,045	0,028	-0,091
Страх сексуальних стосунків	-0,103	-0,031	-0,097	-0,277*	0,322*
Сексуальне задоволення	0,152	-0,003	-0,089	0,127	0,036

Аналіз табл. 3.15, яка представляє кореляційний зв'язок між особливостями сексуального життя, рівнем сприйнятого стресу, суб'єктивним сексуальним

благополуччям та шкалами опитувальника MSQ серед осіб, які ідентифікують себе як жінки, виявляє цікаві взаємозв'язки, що відображають, як різні аспекти сексуального життя осіб, які ідентифікують себе як жінки змінюються під впливом стресу та емоційних факторів в умовах війни.

Найбільш помітним є негативний кореляційний зв'язок між сексуальною впевненістю та суб'єктивним сексуальним благополуччям (-0,344). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки з нижчою сексуальною впевненістю частіше відчують знижене сексуальне благополуччя. Такий результат може вказувати на те, що впевненість у власній сексуальній привабливості та здатності підтримувати сексуальні стосунки є важливим компонентом загального сексуального задоволення осіб, які ідентифікують себе як жінки, особливо в умовах підвищеного стресу, як-от під час війни.

Сексуальна одержимість позитивно корелює з рівнем сприйнятого стресу (0,303), що може свідчити про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які частіше мають нав'язливі думки про сексуальні стосунки, відчують вищий рівень стресу. Це може бути пов'язано з тим, що надмірна зосередженість на сексуальних аспектах у стосунках може посилювати почуття тривоги та стресу в період кризових ситуацій.

Цікаво, що сексуальне самоусвідомлення, яке стосується здатності осіб, які ідентифікують себе як жінки усвідомлювати свої сексуальні потреби та реакції, позитивно корелює з відкритістю до експериментів (0,320), але негативно впливає на суб'єктивне сексуальне благополуччя (-0,323). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які більше усвідомлюють свої сексуальні потреби, можуть бути більш відкритими до нових форм інтимності, але водночас це може призводити до зниження їхнього загального задоволення. Це, ймовірно, вказує на те, що процес усвідомлення власних сексуальних потреб може супроводжуватися певними емоційними труднощами або розчаруванням.

Негативний зв'язок між сексуальною асертивністю та рівнем сприйнятого стресу (-0,328) показує, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які менш

активно виражають свої сексуальні бажання, частіше відчують високий рівень стресу. Це може свідчити про те, що відсутність здатності чи бажання відкрито заявляти про свої потреби у сексуальному житті сприяє накопиченню напруги та емоційного стресу. Цей результат підкреслює важливість сексуальної комунікації для осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах підвищеного стресу.

Ще одним важливим результатом є негативна кореляція між страхом сексуальних стосунків та рівнем сприйнятого стресу (-0,277). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які більше схильні до страху чи тривоги щодо сексуальних стосунків, мають вищий рівень стресу. Однак, парадоксально, цей страх позитивно корелює із суб'єктивним сексуальним благополуччям (0,322). Це може вказувати на складну взаємозалежність між стресом і сприйняттям сексуальних стосунків: страх може призводити до підвищення стресу, але водночас у певних умовах, таких як війна, обережність чи обмеженість у сексуальних стосунках може сприяти збереженню відчуття контролю над ситуацією та підвищенню загального відчуття благополуччя.

Результати показують, що для осіб, які ідентифікують себе як жінки сексуальне благополуччя значною мірою залежить від впевненості у собі, здатності комунікувати про свої потреби та рівня стресу, пов'язаного зі складними обставинами, такими як війна. Важливим висновком є те, що сексуальна впевненість, асертивність і відкрита комунікація є ключовими аспектами, які можуть зменшити стрес і підвищити загальне сексуальне благополуччя осіб, які ідентифікують себе як жінки.

Таблиця 3.16

Кореляційний аналіз особливостях сексуального життя, сприйнятого стресу, суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами типів сексуальних сценаріїв серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки

Змінна	Задоволеність сексуальним життям	Задоволеність партнером	Відкритість до експериментів	Рівень сприйнятого стресу	Суб'єктивне сексуальне благополуччя
Пронатальний	-0,120	0,372*	-0,155	-0,254	0,010
Романтичний	-0,246	0,278*	-0,054	-0,160	0,116
Ринковий	0,160	0,162	0,159	-0,077	-0,227
Трансцендентний	-0,325*	0,099	0,051	0,134	0,158
Платонічно-еротичний	-0,470*	0,085	-0,180	0,114	0,105
Самореалізаційний	-0,037	-0,180	0,131	0,085	-0,159
Патріархальний	-0,031	0,125	0,146	-0,162	0,077
Інтимний	0,186	-0,054	-0,086	-0,072	0,110
Рекреативний	-0,048	0,117	0,149	-0,036	-0,053
Традиційно-Батьківський	0,175	0,073	0,273*	-0,037	0,015
Інструментальний	0,295*	-0,296*	0,075	-0,001	-0,122
Пристрасний	0,113	-0,003	0,136	-0,086	-0,075
Гедоністично-комунікативний	0,118	-0,277*	-0,256	0,038	-0,161

Аналіз кореляційних зв'язків між особливостями сексуального життя, рівнем сприйнятого стресу, суб'єктивним сексуальним благополуччям та типами сексуальних сценаріїв серед осіб, які ідентифікують себе як чоловіки,

представлених у табл. 3.16, виявляє цікаві взаємозв'язки, які показують, як різні сценарії сексуальної поведінки впливають на сексуальне життя та загальне відчуття задоволеності.

Одним із ключових результатів є позитивна кореляція між пронатальним сценарієм та задоволеністю партнером (0,372). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, для яких сексуальні стосунки орієнтовані на народження дітей, більше задоволені своїми партнерами. Ймовірно, така орієнтація на традиційні цінності, як-от продовження роду, сприяє зміцненню емоційних та сексуальних стосунків із партнером.

Романтичний сценарій також позитивно корелює із задоволеністю партнером (0,278). Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які надають важливе значення емоційній та романтичній складовій стосунків, більше задоволені своїми партнерами, що підкреслює роль емоційної близькості для підтримки гармонії у сексуальних стосунках в умовах воєнного стану.

Однак, варто звернути увагу на негативну кореляцію між трансцендентним сценарієм і задоволеністю сексуальним життям (-0,325). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які орієнтовані на духовну складову сексуальних стосунків, можуть відчувати менше задоволення від фізичної сторони інтимності. Можливо, така орієнтація на духовність викликає певний конфлікт між фізичними та емоційними потребами, що знижує загальну задоволеність сексуальними стосунками.

Цікавим є також негативний зв'язок між платонічно-еротичним сценарієм та задоволеністю сексуальним життям (-0,470). Це може свідчити про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, для яких важливіше емоційна складова у сексуальних стосунках, менш задоволені своїм сексуальним життям. Такий результат може відображати певне незадоволення фізичними аспектами сексуального життя, що в умовах стресу може посилюватися.

Інструментальний сценарій позитивно корелює із задоволеністю сексуальним життям (0,295), що вказує на те, що особи, які ідентифікують себе

як чоловіки, які сприймають сексуальні стосунки як засіб досягнення певних цілей, відчувають більше задоволення від сексуального життя. Це може бути пов'язано з тим, що такий підхід до сексуальних стосунків забезпечує їм певне відчуття контролю та впевненості в умовах воєнного стану.

Натомість негативна кореляція між інструментальним сценарієм та задоволеністю партнером (-0,296) свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які бачать у сексуальних стосунках інструмент для досягнення своїх цілей, менше задоволені своїми партнерами. Це може бути наслідком того, що такий підхід більше орієнтований на особисті інтереси, а не на емоційне та взаємне задоволення у стосунках.

Гедоністично-комунікативний сценарій демонструє негативну кореляцію із задоволеністю партнером (-0,277). Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які більше орієнтовані на задоволення через сексуальну комунікацію, менш задоволені своїми партнерами, що може свідчити про недостатню емоційну чи фізичну підтримку з боку партнерів або про нездатність повністю реалізувати свої потреби у сексуальній комунікації.

Результати кореляційного аналізу показують, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки, які надають пріоритет емоційній близькості та традиційним цінностям, таким як продовження роду, частіше відчувають задоволеність своїми партнерами. Однак, орієнтація на духовні або емоційні аспекти сексуальних стосунків може знижувати загальну задоволеність сексуальним життям. Сценарії, що включають інструментальний підхід до сексуальних стосунків, можуть покращувати фізичне задоволення, але водночас негативно впливати на емоційну сторону стосунків.

Таблиця 3.17

Кореляційний аналіз особливостей сексуального життя, сприйнятого стресу, суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами типів сексуальних сценаріїв серед осіб, які ідентифікують себе як жінки

Змінна	Задоволеність сексуальним життям	Задоволеність партнером	Відкритість до експериментів	Рівень сприйнятого стресу	Суб'єктивне сексуальне благополуччя
Пронатальний	-0,141	-0,149	0,125	0,105	-0,219
Романтичний	0,070	0,154	-0,195	-0,255	-0,078
Ринковий	0,157	-0,001	0,135	0,005	0,051
Трансцендентний	0,045	0,238	-0,034	-0,267*	0,250
Платонічно-еротичний	-0,011	0,018	-0,450*	0,098	0,239
Самореалізаційний	-0,073	0,025	-0,044	-0,075	0,246
Патріархальний	0,290*	-0,217	-0,042	0,084	-0,188
Інтимний	0,009	0,383*	0,106	-0,044	0,105
Рекреативний	-0,051	-0,107	0,082	-0,007	-0,030
Традиційно-Батьківський	-0,025	-0,149	-0,080	0,027	0,025
Інструментальний	0,196	0,029	0,073	0,218	-0,246
Пристрасний	0,129	0,004	0,075	0,092	0,004
Гедоністично-комунікативний	-0,155	0,222	0,071	-0,046	0,083

Аналіз табл. 3.17, яка представляє кореляційний зв'язок між особливостями сексуального життя, рівнем сприйнятого стресу, суб'єктивним сексуальним благополуччям та типами сексуальних сценаріїв серед осіб, які ідентифікують

себе як жінки, демонструє цікаві взаємозв'язки, що відображають вплив різних сценаріїв на сексуальність осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного стану.

Один із важливих результатів полягає у позитивній кореляції між патріархальним сценарієм і задоволеністю сексуальним життям (0,290). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які орієнтовані на традиційні патріархальні цінності у стосунках, більше задоволені своїм сексуальним життям. Така орієнтація може надавати відчуття стабільності та впевненості у сексуальних взаєминах, що особливо важливо в умовах кризових ситуацій, як-от війна.

Також варто звернути увагу на позитивну кореляцію між сексуальним сценарієм і задоволеністю партнером (0,383). Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які акцентують увагу на емоційній близькості та інтимності у стосунках, більш задоволені своїми партнерами. Це підкреслює значення емоційної та фізичної близькості для осіб, які ідентифікують себе як жінки у сексуальних взаєминах, особливо в умовах стресу, коли підтримка партнера стає критично важливою.

Негативна кореляція між трансцендентним сценарієм та рівнем сприйнятого стресу (-0,267) свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які орієнтуються на духовні аспекти сексуальних взаємин, відчувають менший рівень стресу. Це може вказувати на те, що орієнтація на духовність у сексуальних стосунках допомагає особам, які ідентифікують себе як жінки зберігати емоційну рівновагу та краще справлятися зі стресом в умовах війни. Духовний аспект може слугувати джерелом внутрішньої сили та стабільності, що зменшує вплив зовнішніх стресових факторів.

Платонічно-еротичний сценарій демонструє цікаву тенденцію: він негативно корелює з відкритістю до експериментів (-0,450). Це свідчить про те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, для яких важлива емоційна складова у стосунках, менш схильні до сексуальних експериментів. Можливо, такі особи,

які ідентифікують себе як жінки більше цінують сталість та емоційну підтримку у сексуальних взаєминах, а не новизну чи зміни, особливо в періоди підвищеного стресу.

Також варто відзначити помірну позитивну кореляцію між самореалізаційним сценарієм та суб'єктивним сексуальним благополуччям (0,246). Це вказує на те, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які сприймають сексуальність як частину особистісного розвитку та самовираження, частіше відчують загальне сексуальне задоволення. Такий підхід до сексуальних стосунків може допомагати особам, які ідентифікують себе як жінки зберігати позитивне сприйняття своєї сексуальності навіть в умовах зовнішнього стресу.

Результати вказують, що особи, які ідентифікують себе як жінки, які орієнтуються на емоційну близькість та традиційні цінності у сексуальних стосунках, більш задоволені своїм сексуальним життям та партнерами. Орієнтація на духовність та самореалізацію у сексуальних стосунках допомагає особам, які ідентифікують себе як жінки знижувати рівень стресу і підвищувати загальне сексуальне благополуччя. У той же час, особи, які ідентифікують себе як жінки, для яких важливіші платонічні аспекти стосунків, менш схильні до сексуальних експериментів, що може свідчити про їхній прагматичний підхід до стабільності у стосунках.

Для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки ключовими аспектами є контроль над сексуальним життям, що впливає на їхню відкритість до експериментів та загальне сексуальне благополуччя, тоді як особи, які ідентифікують себе як жінки більше орієнтовані на емоційну близькість, сексуальність та стабільність у стосунках. Обидва гендери відчують вплив стресу на сексуальність, проте способи реагування на цей стрес та фактори, що сприяють підтриманню задоволеності сексуальним життям, різняться. Гендерні відмінності у сприйнятті сексуальності в умовах війни підкреслюють важливість

індивідуального підходу до психологічної підтримки в кризових ситуаціях, враховуючи специфіку сексуальних та емоційних потреб кожного.

Висновки до розділу 3

У процесі проведеного дослідження вдалося встановити кілька важливих висновків, які дозволяють краще зрозуміти особливості сексуальності в умовах воєнного стану та вплив кризових обставин на сексуальне життя. Результати показують значні індивідуальні відмінності у задоволеності сексуальними стосунками, сексуальній активності та рівні сприйнятого стресу. Стрес, спричинений війною, виявляє вплив на сексуальну активність респондентів, що підтверджується зниженням частоти сексуальних контактів та коливанням рівня задоволеності сексуальним життям. Також помітно, що особи, які ідентифікують себе як жінки, в умовах підвищеного стресу, демонструють більшу відкритість до експериментів у сексуальних стосунках та зберігають загалом вищий рівень задоволеності сексуальним життям порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки. Це може свідчити про кращу адаптивну здатність осіб, які ідентифікують себе як жінки до стресу через підтримку емоційної близькості у сексуальних стосунках.

Одночасно, результати підкреслюють роль стресу як чинника, що по-різному впливає на сексуальне життя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. У осіб, які ідентифікують себе як чоловіки спостерігається вищий рівень сприйнятого стресу, що, ймовірно, пов'язано з традиційною роллю захисників і, як наслідок, зростанням відповідальності під час війни. Особи, які ідентифікують себе як жінки ж демонструють більшу стабільність у своїй сексуальності та частіше знаходять підтримку у партнерських стосунках.

ВИСНОВКИ

Відповідно поставленій меті та завдання дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Теоретичний аналіз сучасної психологічної літератури дозволив окреслити ключові напрями дослідження сексуальності, особливо в умовах впливу стресу, пов'язаного з війною. Сексуальність розглядається як складний і багатогранний феномен, що формується під впливом біологічних, психологічних, соціальних та культурних факторів. Психологічна література останніх десятиліть звертає увагу на те, що сексуальна ідентичність, орієнтація та поведінка є динамічними елементами, які можуть змінюватися залежно від умов, у яких перебуває людина. Військовий конфлікт виступає потужним стресогенним фактором, що впливає на індивідуальні та соціальні аспекти сексуальності, зокрема на сприйняття сексуальних норм, гендерних ролей, сексуальну активність та емоційні реакції. Теоретичні дослідження також висвітлюють гендерні відмінності у реакції на стрес і його вплив на сексуальну сферу. Зокрема, особи, які ідентифікують себе як жінки частіше звертаються до емоційної підтримки та взаємин у якості адаптаційних механізмів, тоді як особи, які ідентифікують себе як чоловіки можуть демонструвати агресивніші або унікальні реакції. Такий різний підхід до вирішення стресових ситуацій впливає на їхню сексуальну поведінку. Аналіз наукової літератури також показав, що вплив війни на сексуальність охоплює різні аспекти, включно з тривожністю, сексуальною задоволеністю, готовністю до сексуальних контактів та емоційним сприйняттям партнерських відносин.

2. У ході дослідження було виявлено значні відмінності у сприйнятті та проявах сексуальності осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки в умовах воєнного конфлікту. Зокрема, встановлено, що особи, які ідентифікують себе як жінки виявляють більшу адаптивність до стресових умов через емоційну близькість та сексуальність, тоді як особи, які ідентифікують себе як чоловіки, переважно, зосереджені на

контролі сексуального життя. Особи, які ідентифікують себе як жінки демонструють вищу відкритість до сексуальних експериментів і більший рівень задоволеності сексуальними стосунками, ніж особи, які ідентифікують себе як чоловіки, що може бути результатом їх здатності краще адаптуватися до стресових умов через емоційні зв'язки. Водночас, у осіб, які ідентифікують себе як чоловіки воєнний стрес викликає більш виражений психологічний тиск, що відображається у зниженій задоволеності сексуальним життям та меншій відкритості до нових форм сексуальної поведінки. Ці відмінності підтверджують наявність гендерних особливостей у сприйнятті сексуальності та реакції на стрес під час війни, що підкреслює необхідність індивідуалізованого підходу до психологічної підтримки обох гендерів.

3. Аналіз кореляцій між показниками стресу та сексуальності демонструє важливі взаємозв'язки, які дозволяють глибше зрозуміти вплив стресових факторів, таких як війна, на сексуальне життя осіб, які ідентифікують себе як чоловіки та осіб, які ідентифікують себе як жінки. Зокрема, виявлено, що для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки менша можливість актуалізації сексуальності корелює зі зниженням задоволеності сексуальними стосунками, що може бути спричинено труднощами в реалізації сексуальних потреб під впливом стресу. Однак безпосередній вплив стресу на можливість сексуальної актуалізації виявився незначним. Також було відзначено, що рівень стресу не впливає на задоволеність партнером, що може свідчити про стабільність міжособистісних стосунків у стресових умовах. Негативна кореляція між задоволеністю якістю стосунків та відкритістю до експериментів свідчить про те, що новизна в сексуальних взаєминах є важливим компонентом для підтримання задоволення від стосунків. Для осіб, які ідентифікують себе як жінки, навпаки, виявлено негативний зв'язок між сексуальною асертивністю та рівнем стресу, що показує, що менш активне вираження сексуальних бажань може підвищувати рівень стресу. Це підкреслює важливість сексуальної комунікації у складних умовах, таких як війна.

4. Аналіз відмінностей у сексуальності досліджуваних виявив важливі гендерні особливості у сприйнятті та прояві сексуальних аспектів у стресових умовах війни. Особи, які ідентифікують себе як чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки демонструють різні рівні задоволеності сексуальним життям, відкритості до експериментів та сприйняття стресу. Особи, які ідентифікують себе як жінки загалом виявляють вищий рівень задоволеності сексуальним життям порівняно з особами, які ідентифікують себе як чоловіки, що може свідчити про їхню більшу емоційну адаптивність у стресових ситуаціях. Крім того, особи, які ідентифікують себе як жінки виявилися більш відкритими до сексуальних експериментів, що також вказує на їхню більшу гнучкість у пошуку нових форм сексуальних взаємодій під впливом зовнішніх обставин. Особи, які ідентифікують себе як чоловіки, натомість, демонструють вищий рівень сприйнятого стресу, що, ймовірно, впливає на їхню сексуальну активність та задоволеність сексуальними стосунками. Такі відмінності можуть бути зумовлені соціальними ролями, відповідальністю та очікуваннями, що накладаються на осіб, які ідентифікують себе як чоловіки під час військових конфліктів, а також особливостями їхньої емоційної реакції на кризові ситуації. Статистично значущі відмінності між особами, які ідентифікують себе як чоловіки та особами, які ідентифікують себе як жінки свідчать про те, що війна по-різному впливає на сексуальне життя обох гендерів, відображаючи як біологічні, так і психологічні фактори.

Результати проведеного дослідження підтвердили гіпотезу про існування значущих гендерних відмінностей у сприйнятті та проявах сексуальності в умовах воєнного стану. Виявлені відмінності свідчать про те, що особи, які ідентифікують себе як чоловіки та особи, які ідентифікують себе як жінки демонструють різні психологічні та поведінкові реакції на стрес, що виникає внаслідок кризових умов війни. Особи, які ідентифікують себе як жінки в цілому виявляють вищу задоволеність сексуальним життям і більшу відкритість до експериментів у сексуальній сфері,

що свідчить про їхню гнучкість і адаптивність у стресових ситуаціях. Особи, які ідентифікують себе як чоловіки, з іншого боку, зазнають більшого впливу стресу, що негативно позначається на їхній задоволеності сексуальними стосунками та здатності до відкритості у сексуальних взаєминах. Це може бути зумовлено соціокультурними очікуваннями та ролями, які вони виконують у кризових умовах, а також особливостями їхньої емоційної реакції на стрес. Таким чином, дослідження підтвердило, що гендерні відмінності відіграють значну роль у формуванні сексуальних реакцій і взаємодій під час воєнного стану, що вказує на необхідність врахування цих факторів у розробці програм психологічної допомоги та підтримки для осіб, які ідентифікують себе як чоловіки і осіб, які ідентифікують себе як жінки у подібних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Артюхова, К. (2021). Особливості сексуальності жінок, схильних до емоційної залежності від партнера.

Асланян, Т. С., & Шевельдіна, О. В. (2018). Психологічні особливості сексуальної поведінки сучасних жінок. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки», 1(3), 12-17.

Брух, І. (2023). Особливості романтичних стосунків в контексті стресу, який переживають партнери під час війни.

Гавриловська, К. П., & Павлюк, І. М. (2021). Психологічний добробут жінок із різним індексом сексуальності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія, (3), 45-49.

Гупаловська, В. (2024). Вікові особливості реагування українціва на сексуальне насильство в мирний час та під час війни. Grail of Science, (37), 397-405.

Гупаловська, В. А., & Стрілець, Н. (2013). Психологічні особливості сексуальних установок молоді. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені ВО Сухомлинського. Серія: Психологічні науки, (2, Вип. 10), 89-93.

Забава, Ю. Г. (2023). Вплив стресу на сексуальне бажання жінок.

Заприкут, О. І., & Калагін, Ю. А. (2023). М. Фуко: історія сексуальності. Перевалова Людмила Вікторівна—кандидат філософських наук, професорка, НТУ «ХП»; Ортіна Ганна Володимирівна—докторка наук з державного управління, професорка, Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного., 40.

Заремби, А. (2023). Гендерні особливості стереотипів поведінки у пубертаті під час війни (Doctoral dissertation, Львівський Державний Університет Внутрішніх Справ).

Кашпур, Ю. М., & Горобець, О. М. (2023). Психологічні особливості проявів сексуальності дорослою особистістю під час воєнних дій.

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від «26» травня 2023 року), 148.

Кононенко, А. О. (2021). Сучасні підходи до вивчення проблеми сексуальності. *Психологія та соціальна робота*, 53(1), 90-101.

Корольова, Є. (2024). Психологічні тенденції сексуальності в контексті суб'єктивного благополуччя молоді в умовах війни.

Кочарян, О. С., & Яковенко, О. К. (2010). Особливості сексуальної сфери жінок на різних етапах психосексуального розвитку. *ВІСНИК*, 113.

Кудоярова, В. О. (2022). Особливості сексуальності у молодих пар у період активних воєнних дій.

Куцовська, О. Г. (2022, June). Особливості сексуальності жінок як умови самореалізації особистості жінки під час військового стану. In *The 12 th International scientific and practical conference "International scientific innovations in human life"*(June 8-10, 2022) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. 991 p. (p. 572).

Лозова, А. Ю. (2022). Вплив війни з Росією на соціальний інститут сім'ї.

Мірошник, З. М., Гергель, Є. Л., Великодна, М. Я. С., Чаркіна, О. А., Туркова, Д., Депутатов, В. О., & Шестопалова, О. П. (2016). Психологія сексуальності та міждисциплінарні підходи до практики збереження сексуального здоров'я.

Найчук, В. (2019). Теоретичні аспекти вивчення феномену сексуальності. *ББК 72Я431 Н-34*, 151.

Новицький, Т. (2021). Особливості особистісної ідентичності дорослих чоловіків зі схильністю до адиктивної поведінки.

Свиридова, Л. М., & Крайніков, Е. В. (2023). Сприйняття власної сексуальності жінками різних вікових груп. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*, (3), 20-27.

Свідерська, Г. М., & Прокопенко, Т. І. (2023). Гендерні відмінності сексуальності студентів.

Семенчук, Т. В. (2024). Психологічний аналіз сексуальних взаємин у молодому шлюбі: гендерний аспект (Bachelor's thesis, Волинський національний університет імені Лесі Українки).

Слюсар, Л. В. Психосексуальний розвиток і міжстатеві відносини: сексуальність, сексуальна поведінка, відповідальність.

Смахтіна, Н. О. (2009). Структура жіночої сексуальності. Вісник Одеського національного університету. Психологія, 14(18).

Старун, А. (2023). Проблема знання як влади в» Історії сексуальності» Мішеля Фуко.

Федорова, Л. А. (2023). Взаємозв'язок професійного вигорання та суб'єктивного сімейного благополуччя під час війни.

Фенина, О. Я. (2020). Психологія статі та сексуальності.

Шиделко, А. В. (2020). Особливості чоловічої сексуальності: психологічний аспект. Теорія і практика сучасної психології, (1), 97-100.

Aitken, R. (2023). Male reproductive ageing: a radical road to ruin. *Human Reproduction (Oxford, England)*, 38, 1861 - 1871.

Ba, I., & Bhopal, R. (2017). Physical, mental and social consequences in civilians who have experienced war-related sexual violence: a systematic review (1981-2014).. *Public health*, 142, 121-135 .

Benadusi, L. (2020). For a criticism of the sexual revolution: from the liberation of mores to pornocracy (1968–1975). *Journal of Modern Italian Studies*, 25, 41-53.

Blais, R. (2021). The Association of Exposure to Military Sexual Trauma and Romantic Relationship Satisfaction Among Partnered Men Service Members/Veterans: The Influence of Compulsive Sexual Behavior.. *Family process*.

Blais, R., Livingston, W., & Fargo, J. (2020). Higher depression severity mediates the association of assault military sexual trauma and sexual function in partnered female service members/veterans.. *Journal of affective disorders*, 261, 238-244 .

Bogaert, A., & Skorska, M. N. (2020). A short review of biological research on the development of sexual orientation. *Hormones and Behavior*.

Bolouki, A., & Zal, F. (2020). Impact of War on Fertility and Infertility.. *Archives of Iranian medicine*, 23 4Suppl1, S16-S22 .

Callands, T., Gilliam, S., Sileo, K., Taylor, E., Hunter-Jones, J., & Hansen, N. (2020). Examining the Influence of Trauma Exposure on HIV Sexual Risk Between Men and Women in Post-Conflict Liberia. *AIDS and Behavior*, 25, 1159 - 1170.

Caltabiano, M., Castiglioni, M., & De-Rose, A. (2020). Changes in the sexual behaviour of young people. *Genus*, 76, 1-10.

Caruso, S., Palermo, G., Caruso, G., & Rapisarda, A. (2021). How Does Contraceptive Use Affect Women's Sexuality? A Novel Look at Sexual Acceptability. *Journal of Clinical Medicine*, 11.

Chinkin, C., Kaldor, M., & Yadav, P. (2013). Gender and New Wars. *Journal of International Affairs*, 67, 167-187.

Compton, C. A. (2020). Co-Sexuality and Organizing: The Master Narrative of "Normal" Sexuality in the Midwestern Workplace. *Journal of Homosexuality*, 67, 1013-1039.

Conley, T., & Klein, V. (2022). Women Get Worse Sex: A Confound in the Explanation of Gender Differences in Sexuality. *Perspectives on Psychological Science*, 17, 960 - 978.

Coultas, C., Campbell, C., Mohamedi, R., & Sanga, U. (2020). Comprehensive sexuality education is 'not for us': Rethinking 'cultural relevance' through Young Tanzanians' identifications with/against intervention knowledge. *Social science & medicine*, 265, 113239.

Crooks, N., King, B., & Tluczek, A. (2020). Protecting young Black female sexuality. *Culture, Health & Sexuality*, 22, 871 - 886.

Decaroli, M., Vincentis, S., & Rochira, V. (2021). Aging and sex hormones in males.. *Vitamins and hormones*, 115, 333-366 .

Delcea, C., & Voinea, M. (2020). Etiological Factors of Psychological Nature in Sexual Dysfunctions. , 2.

Dewey, S., & Germain, T. (2012). ASR Forum: the case of gender-based violence: assessing the impact of international human rights rhetoric on African lives. *African Studies Review*, 55, 29-146.

Dick, B., Koller, C., Herzog, B., Greenberg, J., & Hellstrom, W. (2020). The Role of Hormones in Male Sexual Function. *Current Sexual Health Reports*, 12, 101 - 112.

Dutra, L., Grubbs, K., Greene, C., Trego, L., McCartin, T., Kloezeman, K., & Morland, L. (2010). Women at War: Implications for Mental Health. *Journal of Trauma & Dissociation*, 12, 25 - 37.

Dworkin, E., & Weaver, T. (2021). The impact of sociocultural contexts on mental health following sexual violence: A conceptual model.. *Psychology of violence*, 11 5, 476-487 .

Esopenko, C., Souza, N., Wilde, E., Dams-O'Connor, K., Teng, E., & Menefee, D. (2023). Characterizing the Influence of Exposure to Military Sexual Trauma and Intimate Partner Violence on Mental Health Outcomes among Female Veterans. *Journal of Interpersonal Violence*, 38, 8476 - 8499.

Ferguson, R. (2021). Masculinity and War. *Current Anthropology*, 62, S108 - S120.

Freud, S. (1905). Three Essays on the Theory of Sexuality.

Frungieri, M., Calandra, R., Bartke, A., & Matzkin, M. (2021). Male and female gonadal ageing: its impact on health span and life span. *Mechanisms of Ageing and Development*, 197.

Gerlock, A., Grimesey, J., & Sayre, G. (2014). Military-related posttraumatic stress disorder and intimate relationship behaviors: a developing dyadic relationship model.. *Journal of marital and family therapy*, 40 3, 344-56 .

Glick, P. (2023). Social psychological research on gender, sexuality, and relationships: reflections on contemporary scientific and cultural challenges. *Frontiers in Social Psychology*.

Goff, B., Crow, J., Reisbig, A., & Hamilton, S. (2007). The impact of individual trauma symptoms of deployed soldiers on relationship satisfaction.. *Journal of family psychology : JFP : journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association*, 21 3, 344-53 .

Hedström, J., & Herder, T. (2023). Women's sexual and reproductive health in war and conflict: are we seeing the full picture?. *Global Health Action*, 16.

Henkelman, M., Friedman, J., McInnis, M., & Pukall, C. (2023). What is Sexuality?: Moving Toward Inclusive and Comprehensive Measurement. *The Journal of Sexual Medicine*.

Hidalgo, D., & Dewitte, M. (2021). Individual, Relational, and Sociocultural Determinants of Sexual Function and Sexual Satisfaction in Ecuador. *Sexual Medicine*, 9.

Jennings, K., & Lecea, L. (2020). Neural and Hormonal Control of Sexual Behavior. *Endocrinology*, 161.

Jiménez, J., & Mendoza, Z. (2020). [Sexual and reproductive health in women victims of the armed conflict].. *Revista de salud publica*, 22 4, 468-474 .

Johnson, K., Asher, J., Rosborough, S., Raja, A., Panjabi, R., Beadling, C., & Lawry, L. (2008). Association of combatant status and sexual violence with health and mental health outcomes in postconflict Liberia.. *JAMA*, 300 6, 676-90 .

Kreft, A. (2018). Responding to sexual violence: Women's mobilization in war. *Journal of Peace Research*, 56, 220 - 233.

Kreft, A. (2020). Civil society perspectives on sexual violence in conflict: patriarchy and war strategy in Colombia. *International Affairs*, 96, 457-478.

Lee, D., & Tetley, J. (2021). Sex and ageing in older heterosexual men. *Sex and Diversity in Later Life*.

Lentz, A., & Zaikman, Y. (2021). The Big “O”: Sociocultural Influences on Orgasm Frequency and Sexual Satisfaction in Women. *Sexuality & Culture*, 1-28.

Liu, C. (2021). A theory of sexual revolution: explaining the collapse of the norm of premarital abstinence. *Mind & Society*, 1-18.

Luoto, S., & Rantala, M. (2020). Female bisexuality. .

Marriott, R., Murray, K., Hankey, G., Manning, L., Dwivedi, G., Wu, F., & Yeap, B. (2021). Longitudinal changes in serum testosterone and sex hormone-binding globulin in men aged 40–69 years from the UK Biobank. *Clinical Endocrinology*, 96, 589 - 598.

Millegan, J., Wang, L., LeardMann, C., Miletich, D., & Street, A. (2016). Sexual Trauma and Adverse Health and Occupational Outcomes Among Men Serving in the U.S. Military.. *Journal of traumatic stress*, 29 2, 132-40 .

Mostafa, R., Elfatah, R., Khalil, O., & Saad, H. (2021). Sexual Function and Related Endocrinological and Psychological Aspects in Pregnancy: A Controlled Study. *Suez Canal University Medical Journal*.

Ortiz, O., Herrera, C., Deitel, P., Zemel, R., & Prendi, V. (2020). Desires, Relations, Intimacy & Exploitation: An Introductory Mind Genomics Cartography. *Psychology Journal: Research Open*.

Price, A., Busby, D., & Leavitt, C. (2022). The Need for Sexual Wholeness: Linking Self-Determination Theory to the Physical, Emotional, and Meaning Aspects of Sex. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 49, 229 - 241.

Rinaldi, C. (2021). Sex and Sexuality. *The Oxford Handbook of Symbolic Interaction*.

Ristori, J., Cocchetti, C., Romani, A., Mazzoli, F., Vignozzi, L., Maggi, M., & Fisher, A. (2020). Brain Sex Differences Related to Gender Identity Development: Genes or Hormones?. *International Journal of Molecular Sciences*, 21.

Rizkalla, N., & Segal, S. (2019). War can harm intimacy: consequences for refugees who escaped Syria. *Journal of Global Health*, 9.

Salonia, A., Bettocchi, C., Boeri, L., Capogrosso, P., Carvalho, J., Çilesiz, N., Cucci, A., Corona, G., Dimitropoulos, K., Gül, M., Hatzichristodoulou, G., Jones, T., Kadioğlu, A., Salamanca, J., Milenkovic, U., Modgil, V., Russo, G., Şerefoğlu, E., Tharakan, T., Verze, P., & Minhas, S. (2021). European Association of Urology Guidelines on Sexual and Reproductive Health-2021 Update: Male Sexual Dysfunction.. *European urology*.

Shantyr, Y. (2023). Interpretation of Sexuality as a Fundamental Socio-psychological Conceptual Category. *Психология и Психотехника*.

Smith, A., Barton, D., Davis, M., Jackson, E., Smith, J., & Wittmann, D. (2021). A Preliminary Study of Short-Term Sexual Function and Satisfaction Among Men Post-Myocardial Infarction. *Journal of Holistic Nursing*, 40, 208 - 218.

Smith, B., Shipherd, J., Schuster, J., Vogt, D., King, L., & King, D. (2011). Posttraumatic Stress Symptomatology as a Mediator of the Association Between Military Sexual Trauma and Post-Deployment Physical Health in Women. *Journal of Trauma & Dissociation*, 12, 275 - 289.

Srivastava, S., & Kumaramkandath, R. (2020). Introduction: Sexuality and Sexualities. In (Hi)Stories of Desire.

Sumner, J., Lynch, K., Viernes, B., Beckham, J., Coronado, G., Dennis, P., Tseng, C., & Ebrahimi, R. (2021). Military Sexual Trauma and Adverse Mental and Physical Health and Clinical Comorbidity in Women Veterans.. *Women's health issues : official publication of the Jacobs Institute of Women's Health*.

Szymańska, E., & Kisielewski, R. (2023). Female sexual functioning during pregnancy.. *Ginekologia polska*.

Tannahill, H., Livingston, W., Fargo, J., Brignone, E., Gundlapalli, A., & Blais, R. (2020). Gender moderates the association of military sexual trauma and risk for psychological distress among VA-enrolled veterans.. *Journal of affective disorders*, 268, 215-220 .

Tavares, I., Moura, C., & Nobre, P. (2020). The Role of Cognitive Processing Factors in Sexual Function and Dysfunction in Women and Men: A Systematic Review.. *Sexual medicine reviews*.

Thomas, E., & Gurevich, M. (2021). Difference or dysfunction?: Deconstructing desire in the DSM-5 diagnosis of Female Sexual Interest/Arousal Disorder. *Feminism & Psychology*, 31, 81 - 98.

Ventriglio, A., Kelly, M., & Bhugra, D. (2020). Sexual Diversity and Transcultural Context. , 11-21.

Vera, C. (2023). Gender and sexuality in the Colombian armed conflict: from patriarchal oppression to feminist resistance. *Civitas Hominibus. Rocznik Filozoficzno-Społeczny*.

Wallhead, E. (2023). A Political Sexual Revolution: Sexual Autonomy in the British Women's Liberation Movement in the 1970s and 1980s. *Twentieth Century British History*.

Wentzell, E., & Labuski, C. (2020). Role of Medical Anthropology in Understanding Cultural Differences in Sexuality.

Youseflu, S., Sadatmahalleh, S., & Moini, A. (2020). Influence of Psycho-Sexual Factors on the Quality of Life of Iranian Infertile Women: A Path Analysis. *International Journal of Sexual Health*, 32, 216 - 224.

Zerach, G., Anat, B., Solomon, Z., & Heruti, R. (2010). Posttraumatic symptoms, marital intimacy, dyadic adjustment, and sexual satisfaction among ex-prisoners of war.. *The journal of sexual medicine*, 7 8, 2739-49 .

Zitzmann, M. (2020). Testosterone, mood, behaviour and quality of life. *Andrology*, 8, 1598 - 1605.